

वीर सेवा मन्दिर दिल्ली

★

११८२

क्रम संख्या

२ अमावस्य

काल नं०

खण्ड

शुद्धि.

नेथी

रङ्गो

भारेकर्माओ

परिग्रथ

अर्हन्तो

आयसियाणुं

करनार

प्रदक्षिणां

धुं.

थाओ.

अधिक

नहि,

पित्त

जिनेभ्यां

तिन्नाणुं

गयेला,

पाभेला,

थयेला,

प्रणिधान

कार्योत्सर्ग

नामिथी

पडेरवानुं

कार्योत्सर्ग

१३

२३

आधिक

१४

४

नहि

१४

१०

पित्त

२६

१८

जिनेभ्यां:

२८

१७

तिन्नाणुं

”

”

गयेला

”

१८

पाभेला

”

२१

थयेला

३४

२०

प्रणिधान

४०

१०

कार्योत्सर्ग

४०

१५

नामिथी

४०

१७

पडेरवानुं

४०

२५

कार्योत्सर्ग

ઉપકાર-દર્શન.

—હરિયાગંજ, દેહલી

આ વિદ્યાર્થી ઉપયોગી સામાયિકસૂત્રન મિત્રાલિપિત
ગૃહસ્થોએ ઉત્તેજન આપ્યું છે. તે બદલ તેઓશ્રીનો હૃદયપૂર્વક
ઉપકાર માનું છું.

૩૧. ૨૫૦) શ્રીમાન્ પ્રેમચંદ્રભાઈ, મૂલજીભાઈ અને
નાનચંદ્રભાઈ ભગવાનજીભાઈ ખારા-અમર-
લીવાળાએ તેમના પિતાશ્રી ભગવાનજીભાઈ
ખારાના સ્મરણાર્થે.

૩૧. ૫૦) શ્રીમાન્ વછરાજભાઈ ગુલાબચંદ્રભાઈ
ભમકંડોળવાળા.

૩૧. ૧૮૧૧ શ્રીમાન્ નથુભાઈ મૂલજીભાઈ વારિયા
પોરબંદર.

૩૧. ૧૮૧૧ શ્રીમાન્ જવરાજભાઈ હર્ષચંદ-પોરબંદર.

૩૧. ૧૮૧૧ શ્રી સ્થાનકવાસી જૈન પાઠશાળા-પોરબંદર.

૩૧. ૯૮ શ્રીમાન્ છોટાલાલ પરભુદાસભાઈ. ઘેવરિયા
પોરબંદર.

ઉદાર જૈન બંધુઓ અને બેનોને આ પ્રમાણે અનુકરણ
કરી પોતાની લક્ષ્મીનો સફળયોગ કરવા નમ્ર વિનંતિ છે.

સંવતસરી.

પોરબંદર.

૧૯૮૯.

સેવક,

ભાયાણી હરિલાલ જવરાજભાઈ.

કાપડિયા—ભાવનગર બંદર.

શ્રી સામાયિક સૂત્ર.

[સંસ્કૃત છાયા, શબ્દાર્થ, ભાવાર્થ સહિત]

આચારી હરિલાલ

સંયોજક અને પ્રકાશક,
ભાયાણી હરિલાલ જીવરાજભાઈ
કાપડિયા-ભાવનગર બંદર.

વીર સં. ૨૪૫૭. વિ. સં. ૧૯૮૭. ઇ. સ. ૧૯૩૧.
પ્રત ૨૦૦૦ દ્વિતીયાવૃત્તિ.

મુદ્રક :- શાહ ગુલામચંદ લાલુભાઈ. આનંદ પ્રિ. પ્રેસ.
ભાવનગર.

મૂલ્ય-ત્રણ આના.

વાંચનારને બે બોલ.

વાંચનાર! આ પુસ્તક આજે તમારા હસ્તકમળમાં આવે છે, તેને લક્ષ્યપૂર્વક વાંચજો, તેમાં કહેલા વિષયને વિવેકથી વિચારજો અને પરમાર્થને હૃદયમાં ધારણ કરજો. એમ કરશો તો તમને નીતિ, વિવેક, ધ્યાન, જ્ઞાન, સફળતા અને આત્મશાંતિ પામી શકશો.

તમે જાણતા હશો કે, કેટલાંક અજ્ઞાન મનુષ્યો નહિ વાંચવા-ચોગ્ય પુસ્તકો વાંચીને અમૂલ્ય વખત વૃથા ખોઈ દે છે; જેથી તેઓ અવળે રસ્તે ચડી જાય છે, આ લોકમાં અપકીર્તિ પામે છે અને પરલોકમાં નીચ ગતિએ જાય છે.

ભાષાજ્ઞાનનાં પુસ્તકોની પેઠે આ પુસ્તક પડન કરવાનું નથી, પણ મનન કરવાનું છે. તેથી આ ભવ અને પરભવ બન્નેમાં તમારું હિત થશે. ભગવાનનાં કહેલાં વચનોનો એમાં ઉપદેશ કર્યો છે.

તમે કોઈ પ્રકારે આ પુસ્તકની આશાતના કરશો નહિ, ક્રાંડશો નહિ, ડાઘ પાડશો નહિ કે બીજી કોઈ પણ રીતે બગાડશો નહિ. તમે આ પુસ્તકનો વિનય અને વિવેકથી ઉપયોગ કરજો. કહ્યું છે કે ‘વિનય અને વિવેક એ ધર્મના મૂળ હેતુઓ છે.’

તમને બીજી એક આ પણ ભલામણ છે કે જેઓને આ પુસ્તક આવડતું ન હોય અને તેઓની ઇચ્છા હોય તો તેમને આ પુસ્તક શીખવજો. તમને આ પુસ્તકમાં જે કંઈ ન સમજાય તે સુવિચક્ષણ પુરુષ પાસેથી સમજી લેવું યોગ્ય છે. સમજવામાં આગસ કે મનમાં શંકા કરશો નહિ.

તમારા આત્માનું આથી હિત થાય, તમને જ્ઞાન, શાન્તિ અને આનંદ મળે, તમે પરોપકારી, દયાળુ, ક્ષમાવાન, વિવેકી અને બુદ્ધિશાળી થાઓ એવી શુભ યાચના અહીં ભગવાન પાસે કરી વિરમું છું.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

મણિરત્નમાલા.

સામાયિકં મુદુઃસાધ્યમપ્યભ્યાસેન સાધ્યતે ।

નિમ્નીકરોતિ વાર્બિન્દુઃ કિં નારમાનં મુદુઃપતન્ ॥ ૧ ॥

શ્રીસાગારધર્મામૃત.

અર્થઃ—સામાયિક મત અત્યંત દુઃસાધ્ય છે, કઠિન છે તથાપિ વારંવાર પ્રવૃત્તિરૂપ અભ્યાસવડે તે સિદ્ધ થઈ શકે છે; શું પથ્થર પર વારંવાર પડતું જળતું ખિંદુ તે પથ્થરમાં ખાડો પાડી નથી દેતું ? [માટે]

મમતા પરિહાર કરો સઘળે, સમતા સમ સુખ કયાંય ન મળે;
ઘડી બે સમતાથકી ધ્યાન ધરો, દરરોજ સામાયિક જૈન કરો.
૨૫૦ પોપટલાલ કેવલચંદ શાહ.

શ્રીમૂલાચાર અંથમાં કહ્યું છે કે—

સામાઈય કદે સાવણ ચ વિદ્ધો મમ્મો અરણ્યમ્મિ ।

સો ય મમ્મો ઉદ્દાદો ચ ય સો સામાઈયં ફહિમ્મો ॥

અર્થઃ—વનમાં શ્રાવકે સામાયિક કરવાથી શિકારીઓ દ્વારા પશુ-વધ થતો નથી અર્થાત્ પશુવર્ગ ત્રાસને પ્રાપ્ત થતો નથી; વળી આ પશુવર્ગ પણ ઉદ્ધત [ફૂર] થતો નથી કે જેથી સામાયિકમાં વિઘ્ન આવે અર્થાત્ શ્રાવક સામાયિક કરતી વખતે સર્વ પશુ-પક્ષી ફૂરભાવ છોડી શાન્ત થઈ જાય છે; આ સામાયિકનો ઐહિક અમતકાર છે.

શ્રીમૂલાચાર અંથમાં કહ્યું છે કે—

સમ્મત્તચાણસંજમતવેહિં જં તં પસત્થ સમગમથાં ।

સમયં તુ તં તુ મણિદં તમેવ સામાઈયં જાણે ॥

અર્થઃ—સમ્યક્ત્વ, જ્ઞાન, સંયમ અને તપની સાથે જીવનું પ્રશસ્ત સમગમન અર્થાત્ જીવની આ ચારે સ્વરૂપ અવસ્થા તેનું નામ સમય છે અને સમયનું જ નામ સામાયિક છે.

જે કેવિ ગયા મોકરવં જે વિય ગચ્છન્તિ જે ગમિસ્સંતિ ।
તે સઘ્વે સામાદ્વષ્પભાવેણં મુણેયઠવં ॥

અર્થ:—જે કાષ્ઠ મોક્ષમાં ગયા, જાય છે અને જશે તે સર્વ સામા-
યિકનો જ પ્રભાવ અણુવે.

સાવધયોગવિરતિ આવશ્યક સ્તવન.

પહેલું સામાયિક કરો દે, આણી સમતા ભાવ,
રાગ દોષ દૂરે કરો દે, આત્મ એહ સ્વભાવ દે;
પ્રાણી ! સમતા છે શુણ્ણેહ, એ તો અભિનવ અમૃતમેહ દે—પ્રાણી !
આપે આપ વિચારીએ દે, રમીએ આપ સ્વરૂપ;
મમતા જે પરભાવની દે, વિષયો તે વિષદૂપ દે—પ્રાણી !
ભવ ભવ મેલી મૂઢીઆં દે, ધન કુટુંબ સંજોગ;
વાર અનંતી અનુભવ્યા દે, સર્વ સંજોગ વિજોગ દે—પ્રાણી !
શત્રુ મિત્ર જગ કો નહીં દે, સુખ દુઃખ માયા જાલ;
જો જાગે ચિત્ત ચેતના દે, તો સર્વિ દુઃખ વિસરાલ દે—પ્રાણી !
સાવધ યોગ પરિહરો દે, એ સામાયિક રૂપ;
હુઆ એ પરિણામથી દે, સિદ્ધ અનંત અરૂપ દે—પ્રાણી !

શ્રી વિનયવિજયજી.

સામાદ્વષ્મિ ઇ કણ, સમણો ઇવ સાવચ્છો હવહ જમ્હા ।

एएण कारणेणं, बहुसो सामाद्वं कुज्जा.

અર્થ:—બ્રાવક સામાયિકત લેવાથી સાધુ સમાન ઉચ્ચ દશાને
પ્રાપ્ત કરે છે; તેથી તેણે વારંવાર સામાયિક લેવું જોઈએ.

વકતવ્ય.

સામાયિક સૂત્રનું આ દ્વિતીય પ્રકાશન છે. પ્રથમાવૃત્તિ કરતાં આમાં બહોં સુધારો કર્યો છે. આ આવૃત્તિમાં મૂળ પાઠ, શબ્દાર્થ, ભાવાર્થ અને સંસ્કૃત છાયા આપેલાં છે. ગુજરાતી લિપિમાં હસ્ત, દીર્ઘ અક્ષર માટે યથાશક્તિ લક્ષ આપ્યું છે છતાં તેનું બરાબર લક્ષ થાય તે હેતુથી તથા રતલામ, માળવા તરફ આ પુસ્તકનો ઉપયોગ થઈ શકે તે દૃષ્ટિબિન્દુથી દેવનાગરી લિપિમાં સૂત્રપાઠ આપેલા છે. મારી ઇચ્છા તો જૈની લિપિના બીજામાં હાવાવાની હતી, પણ અહીં પ્રેસમાં તે સાધનના અભાવે તેમ બની શક્યું નથી વળી આ આવૃત્તિમાં શબ્દાર્થ પણ સહેલા બનાવ્યા છે. આ પ્રસંગે મારા વિચારો જણાવવા ઇચ્છું છું.

૧ સામાયિક એ સામાન્ય વસ્તુ નથી કે ચાર પાંચ વર્ષના બાળક બાળકીઓ પાસે ગોખાવી દીધું એટલે તેઓને સામાયિકના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થઈ ગયું અને જૈનશાળાનું કાર્ય સફળ થયું કહેવાય ! આ જ્ઞાન તો ગુજરાતી ત્રીજી અને તે ઉપરાંતની ઉમ્મરના વિદ્યાર્થીઓને આપવાનું શરૂ કરવું જોઈએ. સાથે પ્રારંભિક ઇતર ધાર્મિક વાંચન જોઈએ.

૨ બાળક બાળકીઓને વિદ્વાન શિક્ષકોની દેખરેખ નીચે સોંપવા જોઈએ પણ આપણા કાઠિયાવાડમાં વિદ્વાન શિક્ષકોની પ્રાચે ખામી છે. તેથી ઉચ્ચ જ્ઞાનસંપન્ન શિક્ષકો ઉત્પન્ન કરવા માટે કાઠિયાવાડમાં એક ગુરુકુળની જરૂર છે. જેમાં અર્ધ-માગધી ભાષાનું જ્ઞાન, તેનું વ્યાકરણ, ત્રિજિગદ્દ શાસ્ત્રીય અભ્યાસ, સંસ્કૃત, અંગ્રેજી બન્ને ભાષાનું વ્યાકરણ સહિત જ્ઞાન, જૈનેતર સાંપ્રદાયિક શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ જૈન અને જૈનેતર દર્શનનો મમન્વય વગેરે શિક્ષણ અપાય.

૩ જે જે શહેરોમાં શક્ય હોય તે તે શહેરોમાં જૈન ગુજરાતી નિશાળો સ્થપાવાની જરૂર છે. અને તેમાં ભારત દેશ સાથે રહીને જૈન દૃષ્ટિએ રચાયેલાં પાઠ્ય પુસ્તકો દ્વારા વ્યાવહારિક શિક્ષણ અને ધાર્મિક જ્ઞાન અપાવું જોઈએ. અને જ્યારે આવું જ્ઞાન અપાશે ત્યારે સ્થાનકવાસી સમાજનો ઉદ્ધાર થશે અને તોજ સમાજ ચિરસ્થાયી રહી શકશે.

૪ કાઠિયાવાડ, ગુજરાત, પંજાબ, રાજપૂતાના, માળવા, દક્ષિણ પ્ર-

દેશોમાં હાલ જે જે સ્થળે જૈનશાળાઓ છે તેની નિરીક્ષા, પરીક્ષા માટે નિરીક્ષકો, પરીક્ષકો નિમાવા જોઈએ આ યોજના અમલમાં આવે તો અત્યારે જે પામર રિયલિટ મુખ્યત્વે જોવામાં આવે છે તેમાં પણ ધણું સુધારો થાય.

મારા વ્યાવહારિક કાર્યોના અંગે થતા પ્રવાસોમાં મળેલા અનુભવો પરથી મારા જે વિચારો બંધાયા છે તે સમાજ પાસે આ તકે મૂકું છું. જો આ વિચારો યોગ્ય લાગે તો સમાજ આ વિચારોને ઝીલી લે અને કાંઈક કરે આ યોજનાને Jain Conference અને ઉદાર શ્રીમંતો પણ ટેકા આપે.

સંક્ષેપમાં આ વિચારો દર્શાવ્યા પછી નિવેદન કરવા રજા લઈ છું કે સામાયિકનું સ્વરૂપ, સામાયિકના સૂત્રપાઠોના શબ્દોનું રહસ્ય અને તેમાંથી આત્માને પ્રાપ્ત થતા યોગ્ય સંબંધી સવિસ્તર પુસ્તક લખવાને યથાશક્તિ પ્રયાસ કરી રહ્યા છું.

પ્રેસપર ચાલતા કામે બીજાં ખંડિત થઈ જાય છે માટે વાચકોએ ગુજરાતી લિપિનો સૂત્રપાઠ દેવનાગરી લિપિના સૂત્રપાઠ સાથે મેળવ્યા પછી સ્વાધ્યાય કરવો. વળી શુદ્ધિ પ્રમાણે દરેક શબ્દ પ્રથમ સુધારવો.

શ્રી જૈન જ્ઞાન પ્રચારક મંડળની કાર્યવાહી સમિતિ લગભગ પાંચ વર્ષ પહેલાં વાંકાનેર મળી હતી તે પ્રસંગે પૂજ્ય પંડિત શતાવધાની મહારાજશ્રી રત્નચંદ્રજી સ્વામીએ પ્રથમાવૃત્તિની સુંદર શબ્દોમાં તારીફ કરી હતી અને તે પુસ્તકને દરેક જૈન સ્થાનકવાસી પાઠશાળામાં સ્થાન આપવાની સલાહ આપી હતી; તે અભિપ્રાયથી આ સામાયિકસૂત્રની કદર કરવાનું સમાજને સોંપું છું.

આ પુસ્તકના મુદ્દ જોડા ગ્રીયુત જોડાલાલ હરિલાલ શાસ્ત્રીજીએ તરફી લીધી છે તે માટે તેઓનો આભારી છું; છેવટમાં દરેક સંસ્કૃત સામાયિકસૂત્રના શુદ્ધોચ્ચાર સહિત પાઠ, શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ યથાર્થ શીખી અને સમજી ઉપયોગ પૂર્વક સામાયિક કરતાં થાઓ તેવી ભાવના બાવી વિરમુ છું.

૧૯૮૭
દ્વિતીય આપાદ
પૂર્ણિમા.

સંધ સેવક,
ભાયાણી હરિલાલ જીવરાજભાઈ.
કાપડિયા—ભાવનગર બંદર.

ભૂમિકા.

આ ' સામાયિક સૂત્ર ' ઉપર અનેક વિદ્વાન મુનિરાજો અને પંડિતોએ ઘણું લખ્યું છે, પણ વિદ્વાન કુમાર પોતાના સમવયસ્ક બન્ધુઓના બાવે સમજીને યોગ્ય પ્રવચન આપી શકે તે ઇષ્ટ સમજીને સ્વ. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રે પોતાની કુમારાવસ્થામાં ' સામાયિક ' ઉપર જે પ્રવચન લખ્યું છે તે જ અત્ર ઉતારવા પ્રેરાયો છું.

સામાયિક.....

-આત્મશક્તિનો પ્રકાશ કરે છે,
-સમ્યગ્દર્શનનો ઉદય કરે છે,
-શુદ્ધ સમાધિભાવમાં પ્રવેશ કરાવે છે,
-નિર્જરાનો અમૂલ્ય લાભ આપે છે,
-રાગ-દ્વેષથી મધ્યસ્થ બુદ્ધિ કરે છે.

સામાયિક શબ્દની વ્યુત્પત્તિ સમ+આય+ષ્ટક એ શબ્દોથી થાય છે. ' સમ ' એટલે રાગ-દ્વેષ રહિત મધ્યસ્થ પરિણામ, ' આય ' સામાયિકનો એટલે તે સમભાવનાથી ઉત્પન્ન થતો જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર શબ્દાર્થ. ૩૫ મોક્ષ માર્ગનો લાભ અને ' ષ્ટક ' કહેતાં ભાવ એમ અર્થ થાય છે. એટલે જે વરે મોક્ષ માર્ગનો લાભદાયક ભાવ ઉપજે તે સામાયિકઃ માર્તરોદ્રપરિણામસ્તદ્ધિ સામાયિકં વ્રતં ॥ અર્થાત્ આર્ત અને રોદ્ર એ બે પ્રકારનાં ધ્યાનનો ત્યાગ કરીને મન, વચન અને કાયાના સમભાવને રાકીને વિવેકી મનુષ્યે સામાયિક કરે છે.

મનના પુદ્ગળ તરંગી છે. સામાયિકમાં જ્યારે વિશુદ્ધ પરિણામથી રહેવું યોગ્ય છે ત્યારે પણ મન આકાશ પાતાલના ઘાટ સામાયિકના ધડપા કરે છે. તેમજ બુદ્ધિ, વિસ્મૃતિ, ઉન્માદ છત્વાદિથી દોષ. વચન અને કાયામાં દૂષણ આવવાથી સામાયિકમાં દોષ લાગે છે. મન, વચન અને કાયાના થઇને બત્રીશ દોષ ઉત્પન્ન થાય છે; તેમાં મનના દશ, વચનના દશ અને કાયાના બાર એમ બત્રીશ દોષ જાણવા અવશ્યના છે, તે જાણવાથી મન સાવધાન રહે છે. એ બત્રીશ દૂષણ રહિત સામાયિક કરવું; તે ઉપરાન્ત પાંચ અતિચાર ટાળવા. એકામતા અને સાવધાની વિના આ દોષમાંનો અમુક દોષ આવી જાય છે.

વિજ્ઞાનવેત્તાઓએ સામાયિકનું જ્ઞાન્ય પ્રમાણ એ ધડીનું 'ખંધુ' છે. એ મત સાવધાની પૂર્વક કરવાથી પરમ શાન્તિ આપે છે. કેટલાકને એ એ ધડીને કાળ જ્યારે જતો નથી ત્યારે તેઓ બહુ કંટાળે છે. સામાયિકમાં નવરાશ લઈને એસવાથી કાળ જાય પણ ક્યાંથી ? આધુનિક કાળમાં સાવધાનીથી સામાયિક કરનારા બહુ જ થોડા છે. સામાયિકની સાથે પ્રાતઃક્રમણ કરવાનું હોય છે ત્યારે તો વખત જવો સુગમ પડે છે. જો કે એવા પામરો પ્રતિક્રમણ લક્ષ્યપૂર્વક કરી શકતા નથી તો પણ નવરાશ કરતાં એમાં જરૂર કંઈક ફેર પડે છે. કેટલાક ભારે કર્મિઓ સામાયિકમાં વ્યવહારના પ્રયત્નો પણ ધડી રાખે છે. આથી સામાયિક દોષિત થાય છે.

વધિ પૂર્વક સામાયિક ન થાય એ બહુ ખેડકારક અને કર્મની બાહુલ્યતા છે. સાઠ ધડીના અહોરાત્ર વ્યર્થ આત્મા સામાયિકી કાળ જાય છે. અસંખ્યાત દિવસથી ભરેલાં અનંતા નિર્ગમન. કાળચક્ર વ્યતીત કરતાં પણ જે સાર્થક ન થયું તે

એ ધડીના વિશુદ્ધ સામાયિકથી થાય છે. લક્ષ્ય પૂર્વક સામાયિક થવા માટે તેમાં પ્રવેશ કર્યા પછી ચાર લોગસ્સથી વધારે લોગસ્સનો કાયોત્સર્ગ કરી ચિત્તની કંઈક સ્વસ્થતા આણવી; પછી સૂત્રપાઠ કે ઉત્તમ ગ્રંથનું મનન કરવું, વૈરાગ્યનાં ઉત્તમ કાવ્યો બોલવાં, શીખેલ અધ્યયનનું સ્મરણ કરી જવું, નૂતન અભ્યાસ થાય તો કરવો. કોઈને શાસ્ત્રાધારથી બોધ આપવો, એમ સામાયિકી કાળ વ્યતીત કરવો. મુનિરાજનો જે સમાગમ હોય તો આગમવાણી સાંભળવી અને તે મનન કરવી. તેમ ન હોય અને શાસ્ત્ર પારચય ન હોય તો વિચક્ષણ અભ્યાસી પાસેથી વૈરાગ્યબોધક કથન શ્રવણ કરવું; કિંવા કંઈ અભ્યાસ કરવો. એ સધળી જોગવાઈ ન હોય તો કેટલોક ભાગ લક્ષ્ય પૂર્વક કાયોત્સર્ગમાં રોકવો; અને કેટલોક ભાગ મહાપુરુષોનાં ચરિત્ર, કથામાં ઉપયોગપૂર્વક રોકવો; પરંતુ જેમ અને તેમ વિવેકથી અને ઉત્સાહથી સામાયિકી કાળ વ્યતીત કરવો. કંઈ સાહિત્ય ન હોય તો પંચ પરમેશ્વરોનાં જાપ જ ઉત્સાહપૂર્વક કરવો. પણ વ્યર્થ કાળ કાઢી નાંખવો નહિ. ધીરજથી, શાન્તિથી અને મનાથી સામાયિક કરવું. જેમ અને તેમ સામાયિકમાં શાસ્ત્રપરિચય વધારવો. સાઠધડીના અહોરાત્રિમાંથી એ ધડી અવસ્ય બચાવી સામાયિક તો સફળાવથી કરવું. इति शुभम् ॥

॥ ॐ नमः ॥

मंगलाचरण.

अर्हतो भगवंत इन्द्रमहिताः सिद्धाश्च सिद्धिस्थिता,
आचार्या जिनशासनोन्नतिकराः पूज्या उपाध्यायकाः ।
श्रीसिद्धान्तसुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधकाः,
पञ्चैते परमेष्ठिनः प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो मंगलम् ॥

अर्थ—ईद्रोथी पूजयेला अरिहंत भगवानो, सिद्धिभां
रहेला सिद्धो, जिनशासननी उन्नति करनार आचार्यो, पूज्य
उपाध्यायो अने श्रीसिद्धान्तोने सारी रीते भजुला तथा
रत्नत्रय (सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्र)ना आराधक मुनिवरो-
साधुओ-ओ पांच परमेष्ठी अमाईं हुमेशां कल्याणु करो !

श्री सामायिक सूत्र.

पाठ १-नमुक्कारसुत्तं ।

*नमो अरिहंताय, नमो सिद्धाय, नमो आयरियाय,
नमो उवज्झायाय, नमो लोए सब्बसाहूयं ॥

चूलिका ।

एसो पंचनमुक्कारो, सब्बपावप्पणासणो ।
मंगलायं च सब्बेसिं, पढमं हवइ मंगलम् ॥

शङ्कार्थं पाठ-नमस्कार सूत्र.

नमो

नमस्कार

संस्कृत छाया.

*नमोऽर्हन्तः, नमः सिद्धेभ्यः, नम आचार्येभ्यः,
नम उपाध्यायेभ्यः, नमो लोके सर्वसाधुभ्यः ॥

एष पञ्चनमस्कारः, सर्वपापप्रणाशनः ।
मङ्गलानां च सर्वेषां, प्रथमं भवति मङ्गलम् ॥

૧. અરિહંતાણું,	+અરિહંતોને.
૨. નમો સિદ્ધાણું,	સિદ્ધોને નમસ્કાર.
૩. નમો આચરિયાણું,	આચાર્યોને નમસ્કાર.
૪. નમો ઉવજ્જાયાણું,	ઉપાધ્યાયોને નમસ્કાર.
નમો	નમસ્કાર
લોએ	લોકમાં [વર્તમાન]
સંવ-	સર્વ, બધા
૫. સાહુણું. }	સાધુઓને.

ચૂલિકાના શબ્દાર્થ.

એસો	આ
પંચતમુક્કારો,	પાંચ [પરમેષ્ઠિ]ને કરેલો નમસ્કાર
સંવપાવપણાસણો;	સર્વ પાપોનો નાશ કરનાર છે;
મંગલાણું	મંગલોમાં
ચ	અને
સંવેસિં,	સર્વ
પદમં	પ્રથમ, મુખ્ય.
હવધં	છે
મંગલં.	મંગલ.

ભાવાર્થ પાઠ-નમસ્કાર સૂત્ર.

શ્રી અરિહંત ભગવાન, શ્રી સિદ્ધ ભગવાન, શ્રી આચાર્ય

† આ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫-સંખ્યા, સંપદાના ચિહ્નો છે; સંપદા એટલે વિશ્રામસ્થાન; જો તે વિષે કંઈ વિશ્રામ પામે તેને વિશ્રામસ્થાન કહેવાય.

+ ‘અરિહંત’ શબ્દના ૧૧૦ અર્થ થાય છે તેને માટે મારું ‘સામાન્યસૂત્ર’ પુસ્તક પ્રકટ થવાનું છે.

મહારાજ, શ્રી ઉપાધ્યાય મહારાજ અને અદીક્ષીપરૂપ લોકમાં
વર્તમાન સર્વ સાધુઓ-એ પાંચ પરમેષ્ઠિઓને મારે નમસ્કાર હો-

આ પાંચ પરમેષ્ઠીને કરેલો નમસ્કાર, સર્વ પાપોનો નાશ
કરનાર તથા સર્વ પ્રકારના લૌકિક અને લૌકોત્તર મંગલોમાં
પ્રધાન મંગલ છે.

†પાઠ ૨-ગુરુ વન્દણસુત્તં ।

‡તિવસ્તુતો આયાહિણં પયાહિણં [કરેમિ] । વન્દામિ
નમંસામિ સક્કારેમિ સમ્માણેમિ કલ્લાણં મંગલં દેવયં ચેહયં
પજ્જુવાસામિ ॥

શબ્દાર્થ પાઠ-ગુરુવન્દન સૂત્ર.

તિક્કુત્તો	ત્રણવાર
આયાહિણું	જમણી બાજુથી (આરંભીને)
પયાહિણું	[જમણી બાજુ બાળી] પ્રદક્ષિણુ
૧. કરેમિ;	કરું છું
૨. વન્દામિ;	સ્તુતિ [શુભવાદ] કરું છું;
૩. નમંસામિ;	નમસ્કાર કરું છું;
સક્કારેમિ,	સત્કાર કરું છું, આદર આપું છું,

+ આ મધ્યમ વન્દના સૂત્ર છે. x બીજી દોષ ટાળીને ગુરુને વન્દન કરવું જોઈએ.

સંસ્કૃત શ્લોક.

‡ત્રિકૃત્વ આદક્ષિણં પ્રદક્ષિણં [કરોમિ] । વન્દે, નમસ્યામિ
સત્કરોમિ, સન્માન્યે, કલ્યાણમ્, મક્કલમ્, દૈવતમ્, ચૈત્યન્
પર્યુપાસે ॥

x બીજી દોષના નામ પરિશિષ્ટમાં આપેલા છે.

૪. સન્માણેભિ;	સન્માન આપું છું;
કલ્યાણું	કલ્યાણરૂપ, કલ્યાણના હેતુ
મંગલં	મંગલરૂપ
દેવયં	દેવતરૂપ, ધર્મદેવરૂપ
જ્ઞેયં	જ્ઞાનવંત [એવા આપની]
૫. પદ્મજુવાસાભિ.	સેવા કરું છું.

ભાવાર્થ પાઠ-ગુરુવન્દન સૂત્ર.

એ હાથ જોડી જમણી બાબુથી શરૂ કરીને ફરી જમણી બાબુ સુધી આવર્તનથી ત્રણ વાર પ્રદક્ષિણા કરું છું; સ્તુતિ કરું છું; પંચાંગ નમાવી નમસ્કાર કરું છું. હે પૂજ્યો ! આપને સત્કાર હઉં છું, સન્માન આપું છું; આપ કલ્યાણરૂપ, મંગલરૂપ, ધર્મદેવ રૂપ અને જ્ઞાનવંત છો તેથી આપની મન, વચન અને કાયાવડે સેવા કરું છું અર્થાત ભક્તિ કરું છું.

પાઠ ૩-હરિયાવહિયં સુત્તં ।

[ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! હરિયાવહિયં પઢિક્ક-
મામિ । ઇચ્છં] ॥

ઇચ્છામિ પઢિક્કમિતું હરિયાવહિયાં વિરાહનાય ।
નમઃપ્રાગમણે, પ્રાણક્રમણે, વીજાક્રમણે, હરિતાક્રમણે, અવશ્યાયો-

સંસ્કૃત છાયા

[ઇચ્છાકારેણ સંદિશત ભગવન્ ! હૃદયપથિકાં પ્રતિક્રમામિ
। ઇચ્છામિ] ॥

ઇચ્છામિ પ્રતિક્રમિતું હૃદયપથિકાયાઃ વિરાહનાયાઃ । ગમ-
નાગમને, પ્રાણાક્રમણે, વીજાક્રમણે, હરિતાક્રમણે, અવશ્યાયો-

ઉત્તિમ-પચ્ચમ-દગ-મટ્ટી-મકઢાસંતાણા-સંક્રમણે જે મે
જીવા વિરાહિયા-એગિંદિયા, વેહંદિયા, તેહંદિયા, ચતુરિંદિયા,
પંચિંદિયા, અમિહયા, વર્તિયા, લેસિયા, સંઘાહયા, સંઘટ્ટિયા,
પરિયાવિયા, કિલામિયા. ઉદવિયા, ઠાણાઓ ઠાણં સંકા-
મિયા, જીવિયાઓ વવરોવિયા તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકં ॥

શબ્દાર્થ પાઠ-ઇરિયાવહિયં સૂત્ર.

ઇચ્છાકારેણ	[આપની] ઇચ્છાપૂર્વક
અંદિસહ	આજ્ઞા આપે
ભગવન્ !	હે પૂજ્ય ગુરુ મહારાજ ! [થયેલી ક્રિયાને
ઇરિયાવહિયં	ઇર્થાવહીને, રસ્તાપર ચાલવા વગેરેથી
પટિક્કમામિ;	પ્રતિક્રિયા, પાપથી પાછો વળું;
૧. ઇચ્છં;	આજ્ઞા પ્રમાણ છે;
ઇચ્છામિ	ઇચ્છું છું
પટિક્કમિઉ	નિવર્તવાને, છૂટવાને

તિજ્જપનકોદકમૃત્તિકામર્કંટસન્તાનસંક્રમણે યે મયા જીવા વિરા-
ધિતાઃ-એકેન્દ્રિયાઃ, દ્વીન્દ્રિયાઃ, ત્રીન્દ્રિયાઃ, ચતુરિન્દ્રિયાઃ, પચ્ચે-
ન્દ્રિયાઃ, અમિહતાઃ, વર્તિતાઃ, શ્લેષિતાઃ, સંઘાતિતાઃ, સંઘટ્ટિતાઃ,
પરિતાપિતાઃ, ક્રમિતાઃ, અવદ્રાવિતાઃ, સ્થાનાત્ સ્થાનં સંક્રમિતાઃ,
જીવિતાત્ વ્યપરોપિતાઃ તસ્ય મિચ્છા મે દુષ્કતમ્ ॥

શિષ્ય-ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇરિયાવહિયં પટિક્ક-
મામિ । [હે પૂજ્ય ગુરુ મહારાજ ! આપની ઇચ્છાપૂર્વક મને
આજ્ઞા આપે કે જેથી માર્ગમાં ચાલતાં જે પાપ લાગ્યું હોય
તેનાથી નિવર્તું.]

ધરિયાવહિયાએ	ધર્યાપથ સંબંધી, રસ્તાપર ચાલવા વગે-
૨. વિરાહણાએ;	વિરાધના થકી, હિંસા થકી; [રેથી થયેલી
૩. ગમણાગમણે,	જતાં આવતાં,
પાણુક્રમણે,	પ્રાણીઓ [જીવ] ને પગવડે પીડા દેતાં,
* બીચક્રમણે,	બીજે કચરતાં, બિયાં કચરતાં,
* હરિચક્રમણે,	વનસ્પતિ કચરતાં-ખૂંદતાં,
* ઓસા-	અવશ્યાય, ઝાકળ,
* ઉત્તિગ-	‡ ગંધૈયાં, કીડિયારાં,
* પણુગ-	સેવાળ-પાંચ વર્ણની લીલકૂલ,
* દગ-	[સચિત્ત] પાણી,
* મટ્ટી-	[સચિત્ત] માટી
* મક્રંડા સંતાણા-	કરોળિયાના જાળા-પડ
૪. સંક્રમણે,	ચાંપતાં, દબાવતાં,
જે	જે કોઈ
એ	મારાવડે
જીવા	જીવે
૫. વિરાહિયા .	પીડા પામ્યા હોય, દુઃખિત થયા હોય
એગેદિયા,	એક ઇદ્રિયવાળા,
બેઈદિયા,	બે ઇદ્રિયવાળા,

ચુર- પચિકમહ ! [તું પ્રતિક્રમણ કર !]

શિષ્ય-ફલ્લ ! [આપની જાણ પ્રમાણ છે]

* જેમ આપણામાં જીવ છે તેમ પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વન-
સ્પતિ વગેરેમાં પણ જીવ છે.

‡ ગંધૈયુ' ગોઝાળામાં ઉપજે છે, એનો વર્ણ સ્વેત હોય છે.

[૮]

તેઈદિયા,
ચઉરિદિયા,
૬. પંચિદિયા;

અભિહયા,
વત્તિયા,
લેસિયા,
સંઘાઘયા,
સંઘટ્ટિયા,
પરિયાવિયા,
કિલામિયા,
ઉદવિયા,
ઠાણુઓ
ઠાણું
સંકામિયા,
જીવિયાઓ
વવરોવિયા

તસ્સ
મિચ્છા
મિ

૭. દુક્કં.

ત્રણુ ઇંદ્રિયવાળા,
ચાર ઇંદ્રિયવાળા,
પાંચ ઇંદ્રિયવાળા;

પગથી દબાયેલ હોય, લાતથી મારેલ-
[ધ્રુજે] ઢંકાયા હોય, [હોય,
મસળાયા હોય, પીસાયા હોય,
એકઠાં કરાયા હોય, અથડાવી દેવાયા
સ્પર્શ કરાયેલ હોય, [હોય,
કષ્ટ પમાડ્યા હોય, સર્વત્ર પીડાયા હોય,
ખેદ પમાડ્યા હોય, ગ્લાનિ પમાડ્યા હોય,
ત્રાસ પમાડ્યા હોય, ડરાવેલ હોય,
[એક] ઠેકાણે [સ્થાને] થી
[બીજે] ઠેકાણે [સ્થાને]
મૂકાયા હોય,
જીવિતથી, જીવનથી } મરણુ પમાડ્યા
જીદા કરાયેલ હોય } હોય

તે સંબંધી

મિચ્છા થાઓ, નિષ્કલ થાઓ
મારું

દુષ્કૃત, પાપ.

આ પાઠની ૮ સંપદા છે તેમાંથી સાત અહીં ગણાવી અને આઠમી
હવે પછીના પાઠમાં સંબંધયુક્ત હોવાથી તે સ્થાને દર્શાવી છે.

સાવાર્થ પાઠ-ઈરિયાવહિયં સૂત્ર.

માર્ગમાં હરવાં-ફરવાં વગેરેથી જે વિરાધના [જીવ હિંસા-દિક પાપ] થાય છે તેનાથી અથવા તે વડે લાગતા અતિચારથી હું નિવૃત્ત થવાને ઇચ્છું છું અર્થાત્ હવે પછી એવી વિરાધના ન થાય તે સંબંધી સાવધાની રાખી તેનાથી બચવાને ઇચ્છું છું.

જતાં આવતાં મેં ગતકાળમાં કેાઈ જીવના ઇન્દ્રિય આદિ પ્રાણને દબાવી, સચિત્ત બીજ તથા હરિત-વનસ્પતિ કચરી, ઝાકળ, કીડિયાફું, પાંચ વર્ણની લીલકૂલ, સચિત્ત જળ, સચિત્ત માટી અને કરોળિયાની બાળને [આક્રમણ કરતાં] ચાંપતાં કેાઈ જીવની વિરાધના કરી હોય—જેવાં કે એક ઇન્દ્રિયવાળા, બે ઇન્દ્રિયવાળા, ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા, ચાર ઇન્દ્રિયવાળા અને પાંચ ઇન્દ્રિયવાળા જીવોને લાતે માર્યા હોય, ધૂળ આદિથી ઢાંક્યા હોય, જમીનપર અથવા પરસ્પર મસજ્યાં હોય, એકઠાં કરવાથી પરસ્પર અથડાયા હોય, સ્પર્શ કરી દુઃખી કર્યા હોય, પરિતાપ [કષ્ટ] આપ્યા હોય, ખેદ ઉપજાવ્યા હોય, ત્રાસ પમાડ્યા હોય, એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ખૂંચી રીતે મૂક્યા હોય, છેવટે ક્રોધપણ રીતિએ તેઓને મરણ-શરણ કર્યા હોય તે સંબંધી મારા પાપ નિષ્કૂળ થાઓ અર્થાત્ બાણે અબણયે વિરાધના વગેરેથી કષાયદ્વારા મેં જે પાપ-કર્મ બાંધ્યા હોય તેના માટે હું હૃદયથી પશ્ચાત્તાપ કરું છું કે જેથી કોમળ પરિણામ દ્વારા પાપ-કર્મ નીરસ થઈ બચ અને મારે તેના ફળ લોગવવા ન પડે.

पाठ ४—तस्स उत्तरी सुत्तं ।

* तस्स उत्तरीकरणेणं, पायच्छित्तकरणेणं, विसोही-
करणेणं, विसल्लीकरणेणं, पावाणं कम्माणं निग्घायणद्वाए
ठामि काउस्सग्गं ॥

अन्नत्थ ऊससिएणं, नीससिएणं, खासिएणं, छीएणं,
जंभाइएणं, उड्डुएणं, वायनिसग्गेणं, भमलीए, पित्तमुच्छाए,
सुद्धुमेहिं अंगसंचालेहिं, सुद्धुमेहिं खेलसंचालेहिं, सुद्धुमेहिं
दिट्ठिसंचालेहिं, एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराडिओ
हुज्ज मे काउस्सग्गो ।

जाव अरिहंताणं भगवंताणं नमुक्कारेणं न पारेमि ताव

संस्कृत छाया.

तस्योत्तरीकरणेन, प्रायश्चित्तकरणेन, विशोधिकरणेन, विश-
ल्यीकरणेन, पापानां कर्मणां निर्घातनार्थाय तिष्ठामि कायोत्सर्गम् ॥

अन्यत्रोच्छ्वसितेन, निःश्वासितेन, कासितेन, क्षुतेन, जृम्भितेन,
चद्गारितेन, वातानिसर्गेण, भ्रमर्या, पित्तमूर्च्छया, सूक्ष्मैरङ्गसंचालैः,
सूक्ष्मैः श्लेष्मसंचालैः, सूक्ष्मैर्दृष्टिसंचालैः एवमादिभिराकारैरभग्गो-
ऽविराधितो भवतु मम कायोत्सर्गः ।

यावदर्हतां भगवतां नमस्कारेण न पारयामि तावत्

કાયં † ઠાયેણં મોયેણં ઋણેણં અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

શબ્દાર્થ પાઠ-તરસ ઉત્તરી સૂત્ર.

તરસ	* તેને	[વવા નિમિત્તે.
ઉત્તરીકરણેણું,	વિશેષ શુદ્ધ કરવા માટે,	ઉત્કૃષ્ટ બના-
પાયરિછત્તકરણેણું,	પ્રાયશ્ચિત્ત-આલોચના કરવા માટે,	
વિસોદ્ધીકરણેણું,	વિશેષ શુદ્ધિ કરવા માટે,	
વિસદ્ધીકરણેણું,	+ શલ્યરહિત કરવા માટે,	
પાવાણું	પાપ [સંસાર નિબંધન] રૂપ	
કમ્માણું	કર્મોને	
નિગ્ધાયણુદ્ધાએ	નાશ કરવા માટે	
ઠામિ	કરું છું	

૮. કાઉરસગ્ગં. કાયોત્સર્ગ [એકચિત્તે શરીર અને વચનના વ્યાપારનો ત્યાગ].

અન્રત્થ	અન્ય ક્રિયાઓ દ્વારા, અન્યત્ર
ઉસસિએણું,	ઉંચો શ્વાસ લેવાથી, ઉચ્છ્વાસથી,
નીસસિએણું,	નીચો શ્વાસ મૂકવાથી,
ખાસિએણું,	ઉધરસ આવવાથી,
છીએણું,	છીંક આવવાથી,

કાયં સ્થાનેન મૌનેન ધ્યાનેનાત્મીયં વ્યુત્સજામિ ॥

† ઠાયેણં થા વોસિરામિ સુધીના શબ્દો ધર્મક્રિયા કરતી વખતે મનમાં બોલવા.

* ઇરિયાવહી કર્યા બતાં પછી કાંઈક અશુદ્ધ રહ્યો હોય એવા આત્માને.

+ શલ્ય ત્રણ છે-માયાશલ્ય [૩૫૮], નિદાનશલ્ય [૩૫૯ની ૪મી], મિથ્યાત્વશલ્ય [કુદેવ, કુચુર અને કુધર્મમાં બદા; કદામક].

જંભાધએણું, બગાસું આવવાથી,
 ઉડુએણું, ઝોડકાર આવવાથી,
 વાયનિસગેણું, વા છૂટ થવાથી, અપાનવાયુ સરવાથી,
 ભમલીએ, ચક્કર આવવાથી, ચકરીથી,
 ૧. પિત્તમુચ્છાએ; પિત્તના પ્રકોપવડે મૂર્છા આવવાથી,
 ગેભાન થવાથી,

સુહુમેહિં { સૂક્ષ્મપણે-જરા
 અંગસંચાલેહિં, { શરીર હલવાથી,
 સુહુમેહિં { સૂક્ષ્મપણે-જરા
 ખેલસંચાલેહિં, { કદ-થૂંક વગેરે ગળવાવડે થતા સંચારથી,
 સુહુમેહિં { સૂક્ષ્મપણે-જરા
 ૨. દિદિસંચાલેહિં. { દષ્ટિના સંચારથી, આંખ ઉઘાડવા ખીડવાથી
 એવમ્ એ
 આધએહિં † વગેરે

† ‘ વગેરે ’ એટલે ઉપરોક્ત બાર આગારો ઉપરાન્ત બીજા તેના જેવા; આના માટે પૂર્વાચાર્યોએ મુખ્ય ચાર કારણો દર્શાવ્યા છે. જેવાં કે:-
 ૧ આગ, સર્પ, સિંહ, આદિનો ઉપદ્રવ, ૨ બિલાડી ઉંદર પાછળ દોડતી હોય એટલે કે દષ્ટિ આગળ પંચેન્દ્રિય જવનું છેદન-બેદન થતું હોય, ૩ વીજળાનો અસભ્ય અજકારો, ૪ ચોર, લૂંટારાની ધાડ, રાત્રિનો ત્રાસ-આવા પ્રસંગોમાં વધારે ગભરાટ થવાથી ધર્મધ્યાનની દ્વાનિ થાય છે.

કાયોત્સર્જમાં સૌની શક્તિ સરખી નહિ હોવાના કારણે આ આગારો રાખવામાં આવ્યા છે. જે કમતાકાત હોય તે આ પ્રસંગોમાં ગભરાવાના કારણે આર્તધ્યાન [રોકકળ] કરવા લાગી જાય છે; એટલા અંતે એવા અધિકારીઓ નિમિત્તે આવા આગારોની છૂટ આવશ્યક છે; આગાર રાખવામાં અધિકારી ભેદ જ મુખ્ય કારણ છે.

આગારેહિં	આગારેથી, છૂટથી, અપવાદોથી
અભગ્ગો	અભગ્ન, ભાંગ્યા વગરનો
અવિરાહિઓ	અવિરાધિત, ખંડિત થયા વગરનો
હુબ્જ	હજો
મે	મારો
૩. કાઉસ્સગ્ગો;	કાયોત્સર્ગ;
ભાવ	ભ્યાં મુધી, ચાવત
અરિહંતાણું	અરિહંતોને, અર્હંતોને
ભગવંતાણું	ભગવંતોને, ભગવાનોને
નમુક્કારેણું	નમસ્કાર કરીને [કાયોત્સર્ગ]
ન	ન
૪. પારેમિ	પારું, પૂર્ણ કરું
તાવ	ત્યાં મુધી, તાવત
*કાયં	કાયને, શરીરને
કાણેણું	સ્થિર સ્થાનવડે, સ્થિર રાખીને
ભોણેણું	ભોન રહીને, અભોલ રહીને
ઝાણેણું	[શુભ] ધ્યાનવડે
*અપ્પાણું	મારી, પોતાની
૫. વોસ્સિરામિ,	અદ્ભગ રાખું છું, દૂર રાખું છું.

ભાવાર્થ^૨ જાઠ—તસ્સ ઉત્તરી સુવ.

ઈર્થોપચિત્તી ક્રિયાદ્વારા પાપ-મળ લાગવાના કારણથી આત્મા મલિન થયો; તેની મુદ્ધિ મેં ‘મિચ્છા મિ દુક્કડ’ દ્વારા કરી છે; તથાપિ પરિણામ પૂર્ણ શુદ્ધ નહિ હોવાથી આત્મા આધિક બિ-

* કાયં અપ્પાણું=અપ્પાણું કાયં; અપ્પાણું કાયં=મારી કાયને.

મર્જન ન થયો હોય તો તેને અધિક નિર્મળ કરવા નિમિત્તે તેના ઉપર વારંવાર સારા સંસ્કાર પાડવા જોઈએ. એના માટે પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું આવશ્યક છે. પ્રાયશ્ચિત્ત પણ પરિણામની વિશુદ્ધિ સિવાય થઈ શકે નહિ તેથી પરિણામ વિશુદ્ધિ આવશ્યક છે. પરિણામની વિશુદ્ધિ માટે શલ્યોનો ત્યાગ જરૂરી છે. શલ્યોનો ત્યાગ અને અન્ય સર્વ પાપ-કર્મોનો નાશ કાયોત્સર્ગથી જ થઈ શકે છે એટલા માટે હું કાયોત્સર્ગ કરું છું.

[કેટલાક આગારોનું કથન તથા કાયોત્સર્ગના અખંડિત-પણની આહવા] ઉચ્છ્વાસ, નિઃશ્વાસ, ખાંસી, છીંક, બગાસું, ઝોડકાર, વાત-નિસર્ગ, ચકરી, ૧૫૫-પ્રકોપથી મૂર્છા, સૂક્ષ્મ અંગ-સંચાર, સૂક્ષ્મ કંઈ-સંચાર, સૂક્ષ્મ દષ્ટિ-સંચાર-આ અને આના જેવી સ્વાભાવિકપણે થતી અન્ય ક્રિયાઓ કે જેને રોકવાથી અશાન્તિનો સંભવ હોય તેવી થતી રહે તોપણ x કાયોત્સર્ગ અભંગ જ છે; પરંતુ તે સિવાય અન્ય ક્રિયાઓ કે જે સ્વયં મેવ થતી નથી-જેનું કરવું, રોકવું ઇચ્છાને આધીન છે-તે ક્રિયાઓથી મારો કાયોત્સર્ગ અખંડિત રહે અર્થાત્ અપ-

કાયોત્સર્ગનો વિધિ.

x કાયોત્સર્ગ જિનમુદ્રાએ રહીને કરવો જોઈએ. જિનમુદ્રા એટલે ઉભા રહીને આગલા ભાગમાં પગના બે અંગુઠા વચ્ચે ચાર આંગળ અને પાછલા ભાગમાં બે પાનીઓ વચ્ચે ચાર આંગળથી ઓછો અંતર રાખવો. આંખોને નાકના અગ્ર ભાગ ઉપર સ્થિર કરવી, જીભને તાળવે અડકાડવી, મંદ શ્વાસ નાસિકાદ્વારા લેવો. ‘ ધરિયાવહિયં સૂત્ર ’ એકાગ્રચિત્તે ચિતવવું. આ રીતે કરવાથી કાયોત્સર્ગ ઉત્તમ થાય છે. કાયોત્સર્ગમાં * ૧૯ દોષ લાગવા જોઈએ નહિ.

* ઝોગણીસ દોષના નામ ‘ પરિશિષ્ટ ’ માં આપેલા છે.

વાદબૂત ક્રિયાઓ સિવાય અન્ય કોઈપણ ક્રિયા મને ન હો અને
એથી મારો કાયોત્સર્ગ સર્વથા અભંગ રહે એ મારી અભિલાષા છે.

[કાયોત્સર્ગહું કાલ-પરિમાણ અને તેની પ્રતિજ્ઞા] હું
અરિહંત ભગવાનોને ‘ નમો અરિહંતાણુ ’ શબ્દદ્વારા નમસ્કાર
કરી કાયોત્સર્ગ પૂર્ણ ન કરું ત્યાંસુધી શરીરથી નિશ્ચલ બની,
વચનથી મૌન રહી અને મનથી શુભ ધ્યાન ધરી સર્વ પાપકારો
ક્રિયાઓથી પાછો હટું છું-કાયોત્સર્ગ કરું છું.

પાઠ ૫-લોગસ્સ સૂત્ર ।

લોગસ્સ ઉજ્જોગગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે ।

અરિહંતે કિચ્છસ્સં, ચઉવીસં પિ કેવલી ॥ ૧ ॥

ઉસમમજિમ્મં ચ વંદે, સંભવમભિણંદણં ચ સુમહં ચ ।

પડમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥ ૨ ॥

સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીઘ્લસિજ્જંસવાસુપુજ્જં ચ ।

વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

સંસ્કૃત ઢાયા.

લોકસ્યોદ્યોતકરાન્, ધર્મતીર્થકરાન્ જિનાન્ ।

અર્હતઃ કીર્તયિષ્યામિ, ચતુર્વિંશતિમપિ કેવલિનઃ ॥૧॥

ઋષમમજિતં ચ વન્દે, સંભવમભિનન્દનં ચ સુમર્તિં ચ ।

પદ્મપ્રભં સુપાર્થ, જિનં ચ ચન્દ્રપ્રભં વન્દે ॥ ૨ ॥

સુવિધિં ચ પુષ્પદન્તં, શીતલભ્રેયાંસવાસુપૂજ્યં ચ ।

વિમલમનન્તં ચ જિનં, ધર્મ શાન્તિં ચ વન્દે ॥ ૩ ॥

કુંથું અરં ચ મર્જિ, વંદે મુણિસુખ્યં નમિજિથં ચ ।
 વંદામિ રિદ્ધનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાથં ચ ॥ ૪ ॥
 एवं મથ અમિથુઆ, વિદુયરયમલા પહીણજરમરણા ।
 ચતુર્વીસં પિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥ ૫ ॥
 કિત્તિયવંદિયમહિયા, જે ઇ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા ।
 આરુગ્ગવોહિલામં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ ॥ ૬ ॥
 ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આહચ્ચેસુ આહિયં પયાસયરા ।
 સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥ ૭ ॥

શબ્દાર્થપાઠ-લોગસ્સ સૂત્ર.

લોગસ્સ

લોકના (લોક વિષે); પાંચ અસ્તિ-
 કાય જેમાં રહેલ છે એવા લોકના

કુન્થુમરં ચ મર્જિ, વન્દે મુનિસુવ્રતં નમિજિનં ચ ।
 વન્દેઽરિદ્ધનેમિં, પાર્શ્વં તથા વર્ધમાનં ચ ॥ ૪ ॥
 एवं મયાઽભિદ્વૃતા વિદૂતરજોમલાઃ પ્રહીણજરામરણાઃ ।
 ચતુર્વિંશતિરપિ જિનવરાસ્તર્થિકરા મે પ્રસીદન્તુ ॥ ૫ ॥
 કીર્તિતવન્દિતમહિતા ય એતે લોકસ્યોત્તમાઃ સિદ્ધાઃ ।
 આરોગ્યવોધિલામં, સમાધિવરમુત્તમં દદતુ ॥ ૬ ॥
 ચન્દ્રેભ્યો નિર્મલતરા આદિત્યેભ્યોઽધિકં પ્રકાશકરાઃ ।
 સાગરવરગંભીરાઃ, સિદ્ધાઃ સિદ્ધિં મમ દિશન્તુ ॥ ૭ ॥

૧. ઉજ્જ્વલગરે, પ્રકાશ કરનાર, કેવલજ્ઞાન [રૂપી હીવા]થી
ભાવ-ઉદ્યોત કરનાર.
ધરુમતિત્થયરે ધર્મ-તીર્થના કરનારને, ધર્મ જે તીર્થમાં
પ્રધાન છે તે કરવાનું શીલ છે જેનું તે
ધર્મ-તીર્થકરને
૨. જિણે, જિનને, રાગ-દ્વેષના જીતનારને
અરિહંતે અરિહંતોને, અહંતોને
૩. કિત્તધસ્સં, હું સત્વીશ, સ્તુતિ કરીશ,
ચાવીસં, ચાવીશ તથા અન્ય પણ
૪. કેવલી. કેવલજ્ઞાનીઓને.
ઉસભં* શ્રી ઋષભદેવને,
*અજિઆં શ્રી અજિતનાથને
ચ અને
૫. વન્દે, સ્તુતિ કરું છું
સંભવં* શ્રી સંભવનાથને
*અભિણુંદણું શ્રી અભિનંદનને
ચ અને
- સુમદં શ્રી સુમતિનાથને
૬. ચ; અને
પઉમપ્પહં શ્રી પદ્મપ્રભને
૭. સુપાસં, શ્રી સુપાર્શ્વનાથને
જિણું જિનને, રાગ-દ્વેષના જિતનારને
ચ અને

* આ પાઠમાં 'ક' નિજ્ઞાની સંધી છૂટી પાડ્યાની સમજવી.

ચંદ્રપદં	શ્રી ચંદ્રપ્રભને
૮. વન્દે.	સ્તુતિ કરેં છું
સુવિહિં	{ શ્રી સુવિધિનાથને કે [જેતું ણીજીતું નામ]
ચ	
૯. પુષ્કદંતં,	શ્રી પુષ્પદંત છે તેને
સીઅલ-	શ્રી શીતલનાથને
સિજજસ-	શ્રી શ્રેયાંસનાથને
વાસુપુજ્યં	શ્રી વાસુપૂજ્યને
૧૦. ચ;	અને
વિમલં*	શ્રી વિમલનાથને
*અંણુતં	શ્રી અનંતનાથને
ચ	અને
૧૧. જિણું,	જિનને
ધર્મં	શ્રીધર્મનાથને
સંતિં	શ્રીશાન્તિનાથને
ચ	અને
૧૨. વંદામિ.	હું સ્તુતિ કરેં છું
કુંથું	શ્રી કુંથુનાથને
અરં	શ્રી અરનાથને
ચ	અને
૧૩. મહિં,	† શ્રી મહિનાથને
વન્દે	હું સ્તુતિ કરેં છું
સુણિસુન્વયં	શ્રી સુનિસુવતને
નમિ-	શ્રી નમિનાથ

† શ્રી મહિનાથ પ્રભુ સ્ત્રી હતા. તે આશ્ચર્ય તરીકે મનાય છે.

જિજ્ઞું	જિનેશ્વરને
૧૪. ચ;	અને
વંદામિ	સ્તુતિ કરું છું
૧૫. રિક્તનેમિં,	÷ શ્રી અરિષ્ટનેમિ [એટલે] નેમિનાથને
પાસં	શ્રી પાર્શ્વનાથને
તહ	તેમજ
વર્ધમાણું	શ્રી વર્ધમાનને
૧૬. ચ.	અને
એવં	એ પ્રમાણે
મએ	મારાથી
૧૭. અભિથુઆ,	સ્તવાયેલા,
વિહુય-	ટાળ્યાં છે
રય-	[કર્મ રૂપ] રજ
મલા,	[કર્મ રૂપ] મેલ
પહીણુ-	ક્ષીણ કર્યાં છે
જર-	જરા, વૃદ્ધાવસ્થા, ઘડપણ
૧૮. મરણા;	મરણ
ચઉવિસંપિ	ચોવીશે, ચોવીશ તથા અન્ય
૧૯. જિજ્ઞુવરા,	જિનેશ્વરે
તિત્થયરા	તીર્થ કરે
મે	મારા ઉપર
૨૦. પસીયંતુ.	પ્રસન્ન થાઓ
કિત્તિય-	નામ વિશેષથી કીર્તન કરાયેલા
વંદિય-	સ્તુતિ કરાયેલા,

૨૧. મહિયા,
જે
એ
લોગરસ
ઉત્તમા
૨૨. સિદ્ધા;
આરુગ-
૨૩. બોહિલાલા, }
સમાહિ
વર*
ઉત્તમ
૨૪. દિંતુ.
ચંદેસુ
૨૫. નિમ્મલયરા,
આધરચેસુ
અહિયં
૨૬. પયાસયરા;
સાગર-
વર-
૨૭. ગંભીરા,
સિદ્ધા
સિદ્ધિં
મમ
૨૮. દિસંતુ.
- પૂજાયેલા
જે
આ
લોકના
પ્રધાન, ઉત્તમ
સિદ્ધો [સિદ્ધ થયેલા છે તે]
આરોગ્ય [અર્થે]
જિન ધર્મની પ્રાપ્તિ
સ્વાસ્થ્ય }
પ્રધાન } નિર્વિકલ્પ
સર્વોત્કૃષ્ટ } સમાધિ.
આપો
ચંદ્રોથી
વિશેષ નિર્મળ
સૂર્યોથી
અધિક
પ્રકાશ કરનારા
સમુદ્ર, દરિયા [સમાન]
મહાત્મા, મોટા
ગંભીર
સિદ્ધ ભગવંતો
પરમપદ, મોક્ષ
મને
હેખાડો, આપો.

શ્રી તીર્થકરોના માતા, પિતા, લાંછન, વર્ણ વગેરેનો કોઠો.

તીર્થકર નામ.	પિતા.	માતા.	જન્મ સ્થાન.	લાંછન.	શરીર- માન.	આયુષ્ય.
૧ ઋષભદેવ	નામિ	મહાદેવી	અયોધ્યા	વૃષભ	૫૦૦ ધનુષ	૮૪ લાખ પૂર્વ
૨ અજિતનાથ	જિતશત્રુ	વિજયા	અયોધ્યા	હાથી	૪૫૦ ,,	૭૨ લાખ ,,
૩ સંમવનાથ	જિતારિ	સેના	આવસ્તી	પોદો	૪૦૦ ,,	૬૦ લાખ ,,
૪ અભિનંદન	સંવર	સિદ્ધાર્થ	અયોધ્યા	વાનર	૩૫૦ ,,	૫૦ લાખ ,,
૫ સુમતિનાથ	મેષ	મંગલા	અયોધ્યા	કૌશ	૩૦૦ ,,	૪૦ લાખ ,,
૬ પદ્મપ્રભ	ધર	સુસીમા	કૌશામ્બી	પદ્મ	૨૫૦ ,,	૩૦ લાખ ,,
૭ સુપાર્શ્વનાથ	પ્રતિષ્ઠ	પૃથ્વી	બારાણસી	સ્વસ્તિક	૨૦૦ ,,	૨૦ લાખ ,,
૮ ચંદ્રપ્રભ	મહાસેન	લક્ષ્મણા	ચન્દ્રપુરી	ચન્દ્ર	૧૬૦ ,,	૧૦ લાખ ,,
૯ સુવિધિનાથ	સુગ્રીવ	રામા	કાકન્દી	મગર	૧૦૦ ,,	૨ લાખ ,,
૧૦ શીતલનાથ	દહરથ	નન્દા	મહિલપુર	શ્રીવત્સ	૯૦ ,,	૧ લાખ ,,
૧૧ શ્રેયાંસનાથ	વિષ્ણુરાજ	વિષ્ણુ	સિંહપુર	ગેંઢો	૮૦ ,,	૮૪ લાખ વર્ષ
૧૨ વાસુપૂજ્ય	વસુપૂજ્ય	જયા	ચમ્પા	પાઢો	૭૦ ,,	૭૨ લાખ ,,
૧૩ વિમલનાથ	કૃતર્મા	શ્યામા	કાંપિલ્યપુર	સૂર	૬૦ ,,	૬૦ લાખ ,,
૧૪ અનંતનાથ	સિંહસેન	સુચશા	અયોધ્યા	બાજ	૫૦ ,,	૩૦ લાખ ,,
૧૫ ધર્મનાથ	ભાનુ	સુવ્રતા	રત્નપુર	વજ્ર	૪૬ ,,	૧૦ લાખ ,,
૧૬ શાંતિનાથ	વિશ્વસેન	અચિરા	હસ્તિનાપુર	મૃગ	૪૦ ,,	૧ લાખ ,,
૧૭ કુન્દ્યુનાથ	સુર	ધી	હસ્તિનાપુર	વઢો	૩૫ ,,	૧૫ હજાર ,,
૧૮ અરનાથ	સુદર્શન	દેવી	હસ્તિનાપુર	નંદાવર્ત	૩૦ ,,	૮૪ હજાર ,,
૧૯ મલ્લિનાથ	કુમ્ભ	પ્રભાવતી	મિથિલા	કુમ્ભ	૨૫ ,,	૫૫ હજાર ,,
૨૦ મુનિસુવ્રત	સુમિત્ર	પદ્મા	રાજગૃહ	કાચલો	૨૦ ,,	૩૦ હજાર ,,
૨૧ નમિનાથ	વિજય	વપ્રા	મિથિલા	નીલકમલ	૧૫ ,,	૧૦ હજાર ,,
૨૨ નેમિનાથ	સમુદ્રવિં	શિવાદેવી	સૌર્યપુર	શંખ	૧૦ ધનુષ	૧ હજાર ,,
૨૩ પાર્શ્વનાથ	અશ્વસેન	શ્યામા	બારાણસી	સર્પ	૯ હાથ	૧૦૦ વર્ષ.
૨૪ વર્દમાન	સિદ્ધાર્થ	ત્રિશલા	ક્ષત્રિયકુંડ	સિંહ	૭ હાથ	૭૨ વર્ષ.

શ્રીપદ્મપ્રભ સ્વામી અને શ્રીવાસુપૂજ્યના શરીરનો વર્ણ લાલ, શ્રીચંદ્રપ્રભ અને શ્રીસુવિધિનાથના શરીરનો વર્ણ સફેદ, શ્રીમલ્લિનાથ અને પાર્શ્વનાથના શરીરનો વર્ણ નીલ, શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામી અને શ્રીનેમિનાથ પ્રભુના શરીરનો વર્ણ શ્યામ અને શાકીના ઓઠ તીર્થકરોના શરીરનો વર્ણ સુવર્ણ જેવો પીત હતો.

ભાવાર્થ પાઠ-લોગસ્સ સુત્ર.

[તીર્થ'કરોના સ્તવનની પ્રતિજ્ઞા]-સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાળ રૂપ ત્રણે જગતમાં ધર્મના પ્રકાશકો, ધર્મ-તીર્થના સ્થાપકો અને રાગ-દ્વેષ આદિ અંતરંગ શત્રુઓ પર વિજેતાઓ એવા ચોવીશ કેવલજ્ઞાની તીર્થ'કરો તથા અન્ય તીર્થ'કરોતું હું સ્તવન કરીશ-સ્તુતિ કરીશ.

[સ્તવન]-શ્રી ઋષભનાથ, શ્રીઅજિતનાથ, શ્રીસંભવનાથ, શ્રીઅભિનંદન, શ્રીસુમતિનાથ, શ્રીપદ્મપ્રભ, શ્રીસુપાર્શ્વનાથ શ્રીચંદ્ર-પ્રભ, શ્રીસુવિધિનાથ; શ્રીશીતલનાથ, શ્રીત્રિયાંસનાથ, શ્રીવાસુ-પૂજ્ય, શ્રીવિમલનાથ, શ્રીઅનન્તનાથ, શ્રીધર્મનાથ, શ્રીશાન્તિ-નાથ, શ્રીકુંથુનાથ, શ્રીઅરનાથ, શ્રીમલ્લિનાથ, શ્રીમુનિસુવ્રત, શ્રી નમિનાથ, શ્રી અરિષ્ટનેમિ, શ્રી પાર્શ્વનાથ, શ્રી વર્ધમાનસ્વામી-આ ચોવીશ જિનેશ્વરોની હું સ્તુતિ કરું છું.

[ભગવાનને પ્રાર્થના]-જેઓની મેં સ્તુતિ કરી છે, જેઓ કર્મમલથી રહિત છે, જેઓ જરા, મરણ-બંનેથી મુક્ત છે અને જેઓ તીર્થના પ્રવર્તક છે *તે ચોવીશ જિનેશ્વરો અને સામાન્ય કેવલજ્ઞાનીઓ પણ મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ અર્થાત્ તેઓના આલંબનથી મારામાં પ્રસન્નતા હો.

જેઓતું કીર્તન, વન્દન અને પૂજન નરેન્દ્રો, નાગેન્દ્રો અને દેવેન્દ્રોએ પણ કર્યું છે, જેઓ સંપૂર્ણ લોકમાં ઉત્તમ છે અને જેઓ સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થયા છે તે ભગવાનો મને ભાવ-આરોગ્ય માટે સમ્યક્ત્વ અને સમાધિના શ્રેષ્ઠ વર આપો.

જેઓ સર્વ ચંદ્રોથી અધિક નિર્મળ છે, સર્વ સૂર્યોથી વિશેષ પ્રકાશમાન છે અને સ્વયંભૂરમણ નામક મહાસાગર સમાન ગંભીર છે તે સિદ્ધ ભગવાનો મને મોક્ષ દેખાડો અર્થાત્ તેઓના આલંબનથી મને મોક્ષ પ્રાપ્ત થાઓ.

* અને સામાન્ય કેવલીઓને વિષે શ્રેષ્ઠ એવા ચોવીશે તીર્થ'કરો, મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ-આ અર્થ પણ થાય.

પાઠ ૬-કરોમિ મંતે સૂત્ર ।

×[દ્રવ્ય થકી સાવજી જોગ સેવવાના પચ્ચક્ખાણુ; ક્ષેત્રથકી આખા લોક પ્રમાણે, કાળથકી બે ઘડી, ઉપ-રાન્ત ન પાડે ત્યાંસુધી, ભાવથકી છ કોટીએ પચ્ચ-ક્ખાણુ]

કરોમિ મંતે ! સામાઈયં । સાવજં જોગં પચ્ચક્ખામિ ।
જાવનિયમં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિદેયં મણેયં વાયાણ
કાણં ન કરોમિ ન કારવેમિ । તસ્સ મંતે ! પઢિકમામિ
નિદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

શબ્દાર્થ પાઠ-કરોમિ ભંતે સૂત્ર.

કરોમિ	કરું છું
ભંતે !	હે પૂજ્ય !
૧. સામાઈયં;	સામાયિક, સમભાવના લાભવાળું મત
સાવજં	સાવધ, પાપકારી,

સંસ્કૃત છાયા.

કરોમિ ભવન્ત ! સામાયિકમ્ । સાવજં યોગં પ્રત્યાક્ષ્યામિ ।
જાવનિયમં પર્યુપાસે, દ્વિવિધં ત્રિવિધેન મનસા વાચા કાયેન ન
કરોમિ ન કારયામિ । તસ્ય ભવન્ત ! પ્રતિક્રામામિ, નિન્દામિ, ગર્હે,
આત્માનં વ્યુત્સૃજામિ ॥

× આ [] મંત્રો પાઠ જુની હસ્તલિખિત પ્રતોમાં નથી;
તેમજ મારવાડ, મેવાડ, રાજપૂતાના, પંજાબ તરફ મોલવાનો રિવાજ નથી.

- યોગે
 ૨. પચ્ચક્ખામિ તબ્બં છું, ત્યાગ કરું છું, નિષેધું છું;
 બ્બ વ્યાસુધી
 નિયમં [આ] નિયમને
 પબ્બજુવાસામિ, સેવું, પાલન કરું [ત્યાસુધી]
 દુવિહં બે પ્રકારે [બે કરણે]
 તિવિહેણું ત્રણ પ્રકારે [ત્રણ યોગે]
 મણેણું મનવડે
 વાયાએ વાણીવડે, વચનથી } ત્રણ યોગ.
 કાએણું કાયાવડે, શરીરથી }
 ન નહિ
 કરેમિ હું કરું [પાપ-વ્યાપાર]
 ન નહિ } બે કરણ.
 ૩. કારવેમિ; કરાવું [પાપ-પ્રવૃત્તિ]
 તસ્સ તેને [પાપ-વ્યાપારને], તેથી
 ભન્તે ! હે પૂજ્ય !, હે સ્વામિન !
 પડિક્કમામિ, પ્રતિક્રમણ કરું છું, નિવર્તું છું,
 નિંદામિ, [આત્મ-સાક્ષીએ] નિંદું છું,
 ગરિહામિ, [ગુરુ સમક્ષ] ગહા-વિશેષ નિંદા કરું છું,
 અપ્યાણું આત્માને [તે પાપ-વ્યાપારથી]
 ૪. વોસિરામિ. વોસરાવું છું, દૂર રાખું છું, હઠાવું છું.

ભાવાર્થ-પાઠ-કરેમિ ભન્તે ! સૂત્ર.

હે પૂજ્ય ! [તમારી સાક્ષીએ] હું સામાયિક મત ગ્રહણ
 કરું છું; સર્વ જીવ પ્રત્યે સમભાવ અને જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રનો
 લાભ એ જ સામાયિક છે; તેથી હું પાપ-વ્યાપારનો ત્યાગ કરું છું.

વર-ચાઉરંત-ચક્રવટ્ટીયં । દીવો, તાચં, સરચં, ગર્દ, પશ્વદ્વા ।
અપ્પહિહય-વર-નાચદંસચ-વરાચં, વિશ્વદુહ્લડમાચં । જિ-
ચાચં જાવચાચં, તિશ્ચાચં તારચાચં, બુદ્ધાચં બોહચાચં,
મુચ્ચાચં મોચ્ચગાચં । સવ્વન્નૂચં, સવ્વદરિસીચં, સિવમયલમરુ-
અમચંતમક્કચમવ્વાબાહમપુચ્ચરાવિત્તિ—સિદ્ધિગદ્—નામધેયં
ઠાચં સંપત્તાચં । નમો જિચાચં જિશ્ચમચાચં ॥

વીચં નમુત્થુ ચં સુત્તં ।

બીજું નમુત્થુ ચં અરિહંત પ્રભુને ઉદેશીને બોલતાં ઉપ-
દેશતા પાઠના ‘ નામધેયં ઠાચં ’ સુધીના ૫૬ બોલ્યા પછી દેશતા
+સંપાવિડ કામાચં’ બોલવું.

તદ્વચં નમુત્થુ ચં સુત્તં ।

❀ નમુત્થુ ચં મમ ધમ્મગુરુસ્સ ધમ્માચરિયસ્સ ધમ્મો-
વદેસચસ્સ—આ પાઠ પોતાના ધર્મશુરને ઉદેશીને બોલવાનો છે.

દ્વીપઃ ત્રાચં શરણં ગતિઃ પ્રતિષ્ઠા, અપ્રતિહત્તવરજ્ઞાનદર્શનધરેચ્ચો
વ્યાવૃત્તક્લ્લદ્વચ્ચો જિનેચ્ચો જાપકેચ્ચઃ, તીર્ણેચ્ચસ્તારકેચ્ચઃ, બુદ્ધે-
ચ્ચો બોધકેચ્ચઃ, મુક્તેચ્ચો મોચ્ચકેચ્ચઃ, સર્વજ્ઞેચ્ચઃ સર્વદર્શિચ્ચઃ
શિવમચ્ચલમરુજમનન્તમચ્ચયમવ્યાબાધમપુનરાવૃત્તિસિદ્ધિગતિનામધેયં
સ્થાનં સંપ્રાપ્તેચ્ચઃ । નમો જિનેચ્ચોઃ જિતમચેચ્ચઃ ॥

+ સંપ્રાપ્તુસ્ કામેચ્ચઃ ॥

* નમોસ્તુ મમ ધર્મગુરવે ધર્માચાર્યાય ધર્મોપદેશકાય ॥

શબ્દાર્થ પાઠ-નમુત્યુ થું સૂત્ર.

નમુત્યુ	નમસ્કાર હો
થું	આ શબ્દ વાક્યની શોભાર્થે વપરાયેલો છે
અરિહંતાણું- }
૧ ભગવંતાણું; }	અરિહંત-
ભગવાનોને [તે કેવા છે? તે હવે કહેવાશે].
આધગરાણું	ધર્મની આદિ કરનારા,
તિત્થયરાણું	તીર્થની સ્થાપના કરનારા,
૨ સય-સંબુદ્ધાણું;	પોતાની મેળે બોધ પામેલા;
પુરિસુત્તમાણું	પુરુષો મધ્યે ઉત્તમ
પુરિસ-સીહાણું	પુરુષોમાં સિંહ સમાન,
પુરિસ-વર-
પુંકરીઆણું }
૩ પુરિસ-વર-
ગંધહત્થીણું }	પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ કમળ સમાન,
પુરુષોને વિષે શ્રેષ્ઠ
ગંધહસ્તી સમાન,
લોગુત્તમાણું	લોકને વિષે ઉત્તમ,
લોગ-નાહાણું	લોકના નાથ,
લોગ-હિઆણું	લોકના હિતકારક,
લોગ-પદવાણું	લોકમાં ઘીવા સમાન,
૪ લોગ-પન્નએઅ-
ગરાણું; }	લોકમાં અતિશય પ્રકાશ કરનારા;
અભય-દયાણું	અભયદાન આપનારા,
ચક્ષુ-દયાણું	શ્રુત-જ્ઞાનરૂપ ચક્ષુ દેનારા,
મગ્ગ-દયાણું	ધર્મ-માર્ગને દેનારા-દેખાડનારા
સરણુ-દયાણું	શરણુ આપનારા.
જીવ-દયાણું	સંયમ-જીવિતના દેનારા,
૫ બોહિ-દયાણું;	સમકિતના દેનારા;

#અચલં-	નિશ્ચળ, ચળે નહિ તેવું, સ્થિર,
અરુઅં-	રોગરહિત,
આણુંતં-	અનંત, અંતરહિત,
અકુખયં-	ક્ષયરહિત, અક્ષય,
અબાબાહં-	પીડારહિત, વ્યાબાધારહિત,
#અપુણુરાવિત્તિ	જ્યાંથી ફરી પાછું આવવું નથી એવા
સિદ્ધિગદં-	સિદ્ધિ-ગતિ
નામધેયં }	નામના }
ઠાણું	સ્થાનને
સંપત્તાણું;	પામેલા; [તથા]
નમો જિણાણું	નમસ્કાર હો જિનેશ્વરને
૧૦. જિઅભયાણું.	ભયને છતનારાને.

શબ્દાર્થ—ખીજું નમુત્યુ ણું સૂત્ર.

સંપાવિઉ	પામવાને
કામાણું.	ઉત્સુકને, ઇચ્છકને.

શબ્દાર્થ—ત્રીજું નમુત્યુ ણું સૂત્ર.

નમુત્યુ	નમસ્કાર હો
ણું-	આ શબ્દ વાક્યની શોભા અર્થે વપરા-
મમ	મારા [ચેલ છે
ધરમગુરુસ્સ,	ધર્મગુરુને,
ધરમાચરિયસ્સ,	ધર્માચાર્યને,
ધરમોવદેસયસ્સ.	ધર્મોપદેશકને

* અચલં થી અપુણુરાવિત્તિ સુધીના શબ્દો સંધિ છોડીને લખેલા છે.

બાવાર્થપાઠ-નમુનું શુ' સૂત્ર.

અરિહંત પ્રભુઓને મારો નમસ્કાર હો; જે અરિહંતો ભગ-
વાન્ અર્થોત્ જ્ઞાનવાન્ છે; શ્રુતધર્મની આદિને કરનારા, ચતુ-
ર્વિધ તીર્થની સ્થાપના કરનારા છે, પોતાની મેળે સમ્યક્ પ્રકારે
બોધ પામેલા છે; સર્વ પુરુષોમાં ઉત્તમ છે, પુરુષોમાં સિંહ સમાન
નિડર છે, પુરુષોમાં કમળપુષ્પ સમાન અલિપ્ત છે, પુરુષોમાં
ઉત્તમ ગંધહસ્તી સમાન છે; લોકમાં ઉત્તમ છે, લોકના નાથ
છે, લોકના હિતકારક છે, જગતના અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર
કરવામાં પ્રદીપ સમાન છે, પોતાના સંપૂર્ણ જ્ઞાને કરીને ત્રણ
લોકને વિષે સૂર્યની જેમ ઉદ્યોત કરનારા છે; સંસારના સર્વ
જીવોને અભયદાન દેનારા છે, અજ્ઞાનથી અંધ એવા લોકોને
જ્ઞાનરૂપ નેત્ર દેનાર છે, માર્ગ-બ્રહ્મને માર્ગ દેખાડનારા છે, શર-
ણાગતને શરણુ દેનારા છે, સંયમ યા જ્ઞાનરૂપ જીવન દેનારા
છે, સમ્યક્ત્વતું પ્રદાન કરનારા છે; ધર્મહીનને ધર્મ-દાન કરનારા
છે, જીજ્ઞાસુઓને ધર્મનો ઉપદેશ કરનાર છે, ધર્મના નાયક છે,
ધર્મના સારથિ-સંચાલક છે, ધર્મમાં શ્રેષ્ઠ તથા ચક્રવર્તી સમાન
આતુરન્ત છે [ધર્મચક્રવડે ચાર ગતિનો અંત કરવામાં ચક્રવર્તી
સમાન છે]; ભવસમુદ્રમાં ડૂબતા જીવોને દ્વીપ સમાન છે,
અનર્થ-નાશના હેતુવડે ત્રણ છે; અર્થ-સંપાદનના હેતુવડે શરણુ
છે, દુઃસ્થિતિમાંથી સુસ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાને આશ્રય કરવા યોગ્ય
છે; સંસારરૂપ ખાડામાં પડતા પ્રાણિ સમૂહને આધાર છે, કોઈ
પણ ઠેકાણે સ્ખલનાને ન પામે એવા શ્રેષ્ઠ કેવલજ્ઞાન અને
કેવલદર્શનને ધારણ કરનારા છે, જ્ઞાનાવરણાદિક ચાર ઘાતિ-
કર્મરૂપ આવરણથી મુક્ત છે; સ્વયં રાગ-દ્વેષને જીતનાર અને
અન્યોને પણ જીતાડનાર છે, સ્વયં સંસાર-સાગરને તરી ગયેલા
અને બીજા યોગ્ય પ્રાણીઓને પણ તારનાર છે, સ્વયં જ્ઞાનને

÷ સર્વ જીવ ઉપર દયા કરનાર છે.—આ અર્થ પણ થાય છે.

પામેલા અને અન્યોને પણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરાવનારા છે; સ્વયં મુક્ત અને અન્યોને પણ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરાવનારા છે; સર્વજ્ઞ છે, સર્વદર્શી છે તથા વિપદવરહિત, અચલ, રોગરહિત, અનંત, અક્ષય, પીડારહિત અને પુનરાગમનરહિત એવા સિદ્ધિ ગતિ નામના સ્થાનને પામેલા છે.

સર્વ પ્રકારના બધોને છુતનારા જિનેશ્વરોને નમસ્કાર હે.

પાઠ ૮—સામાયિક પારવાનું સૂત્ર.

× એચસ્સ નવમસ્સ સામાહયવચસ્સ પચ્ચ અહયારા જાણિયવ્વા ન સમાયરિયવ્વા । તં જહા । મણદુપ્પણિહાણે, વચદુપ્પણિહાણે, કાયદુપ્પણિહાણે, સામાહયસ્સ સહઅકરણયા, સામાહયસ્સ અણવટ્ઠિયસ્સ કરણયા, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કહં ॥

સામાહયં સમ્મં કાણં ન ફાસિઅં ન પાલિઅં, ન તી-
રિઅં, ન કિટ્ઠિઅં, ન સોહિઅં, ન આરાહિયં, આણાપ અણુ-
પાલિયં ન ભવઈ તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કહં ॥

× એતસ્ય નવમસ્ય સામાયિકવ્રતસ્ય પચ્ચાતિચારા જ્ઞાતવ્યા ન સમાચરિતવ્યા; તચ્ચથા—મનોદુષ્પ્રણિધાનં, વાગ્દુષ્પ્રણિધાનં, કાયદુષ્પ્રણિધાનં, સામાયિકસ્ય સ્મૃત્યકરણં, સામાયિકસ્યાનવ-
સ્થિતસ્ય કરણં તસ્ય મિધ્યા મે દુષ્કૃતમ્ ।

સામાયિકં સમ્યક્ કાયેન ન સ્પૃષ્ટં, ન પાલિતં, ન તીરિતં, ન કીર્તિતં, ન શોધિતં, ન આરાધિતં, આજ્ઞયા અનુપાલિતં ન ભવતિ તસ્ય મિધ્યા મે દુષ્કૃતં

સામાયિકમાં દશ મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના મળી ૫૫ત્રીશ દોષો માંહેલો કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો મિચ્છા મિ દુક્કડં.

॥સામાયિકમાં ૧સૂતિકથા, ૨ભત્તકથા, ૩દેશકથા, ૪રાજકથા—આ ચાર વિકથા માંહેલી કોઈ વિકથા કરી હોય તો મિચ્છા મિ દુક્કડં.

॥સામાયિકમાં ૫આહારસંજ્ઞા, ૬ભયસંજ્ઞા, ૭મૈથુનસંજ્ઞા, ૮પરિચલ્લસંજ્ઞા—આ ચાર સંજ્ઞા માંહેલી કોઈ સંજ્ઞાનું સેવન કર્યું હોય તો મિચ્છા મિ દુક્કડં.

સામાયિકમાં ૯અતિકંમ, ૧૦વ્યતિકંમ, ૧૧અતિચાર, ૧૨અનાચાર બાણુતાં, અબાણુતાં મન, વચન, કાયાએ કરી લાગ્યાં હોય તો મિચ્છા મિ દુક્કડં.

૫ ૫ત્રીશ દોષોના નામ વરિણિહમાં આપેલા છે.

॥ જુની હસ્તલિખિત પ્રતોમાં આ ‘૧૧’ ચિહ્નવાળા પાઠો નથી.

૧ શ્રાવિકાઓએ “ પુરુષકથા ” શબ્દ કહેવો. ૨ ભત્તકથા= ભોજન, ખાનપાન વગેરેની વિકથા; ૩ દેશકથા=અલકમલકની વિકથા; ૪ રાજકથા=રાજાજટપટની વાતો; ૫ આહારસંજ્ઞા=ખાવાની ધમ્મ; ૬ ભયસંજ્ઞા=ખીક; ૭ મૈથુનસંજ્ઞા=સંભોગની ધમ્મ; ૮ પરિચલ્લસંજ્ઞા=જમીન, ધર, સોતું, પથ્થપખી, નોકર વગેરે દ્રવ્ય ઉપર આસક્તિની ધમ્મ. ૯ અતિકંમ—પાપ કરવાનું મન થાય તે; ૧૦ વ્યતિકંમ—પાપ કરવાને પગલું ભરવું તે; ૧૧ અતિચાર—પાપ કરવાને અક્કવું તે, કપર્ણ કરવો વગેરે; ૧૨ અનાચાર—સેવી, ભોગવી પાપ કરવું તે; આ ચારમાં ક્રમાનુસાર અધિક દોષ છે. અનાચારમાં તો સર્વથા ભંગ છે. આ સર્વ દોષો અતિચારના નામથી જોળખાય છે.

સામાયિક વ્રત વિધિએ લીધું, વિધિએ પાચું છતાં અવિધિએ થયું હોય તો ભિચ્છાભિદુક્કડં.

સામાયિકમાં કાના, માત્ર, અનુસ્વાર, પદ, અક્ષર, ગાથા, સૂત્ર ઓછું, અધિકું કે વિપરીત ભણાયું હોય તો અનંતસિદ્ધ કેવલી ભગવાનની સાક્ષીએ ભિચ્છાભિદુક્કડં.

શબ્દાર્થપાઠ—સામાયિક પારવાનું સૂત્ર.

એઅસ્સ	એવા, આ
નવમસ્સ	નવમા
સામાધ્યવયસ્સ	સામાયિકવ્રતના
પંચ	પાંચ
અધ્યારા	અતિચારા
ભણિયંવા,	ભણવાયોગ્ય,
ન	નહિ
સમાયરિયંવા	આચરવા યોગ્ય, ગ્રહણ કરવા યોગ્ય
તં	તે

૧. જહા જેમકે:— [રોકયું હોય
 મણુદુપ્પણિહાણે, મન ખોટા માર્ગે [સાવધ વ્યાપાર] માં
 વયદુપ્પણિહાણે, કર્કશ આદિ સાવધ વચન બોલ્યા હોય
 કાયદુપ્પણિહાણે, શરીર સાવધ ક્રિયામાં પ્રવૃત્ત કર્યું હોય
 સામાધ્યસ્સ } સામાયિકની
 સધઅકરણયા, } સ્મૃત્તિ—યાદ } [અથવા] સામાયિક
 ન રાખી હોય } અધૂરા કાળે પાચું હોય
 સામાધ્યસ્સ સામાયિકને
 અણુવદિયસ્સ } અવ્યવસ્થિતપણે, અનિયમિતપણે
 કરણયા } કર્યું હોય
 તસ્સ તે સંબંધી

૨. મિચ્છાભિદુક્કં. મારું દુષ્ટત્વ નિષ્કળ હો.

સામાધયં સામાયિકને

સમ્મં સમ્યક્ પ્રકારે, બલી રીતે

૧. કાએણું, શરીરથી

ન ફાસિઅં ન સ્પશ્યું હોય

ન પાલિઅં ન પાળ્યું હોય

ન તીરિઅં ન પાર ઉતાર્યું હોય

ન કિટ્ટિઅં ન કીર્તન કર્યું હોય

ન સોહિઅં ન શોભાવ્યું હોય, ન શુદ્ધ કર્યું હોય

ન આરાહિયં ન આરાધના કરી હોય, ન સેવના કરીહોય

આણુએ [વીતરાગની] આજ્ઞા પ્રમાણે

આણુપાલિયં અનુપાલન [તથા રૂપ]

ન ન બન્યું હોય

બવધં બન્યું હોય

તસ્સ તેનું, તે સંબંધી [થાઓ.

૨. મિચ્છાભિદુક્કં. મારું પાપ [દુષ્ટત્વ] મિથ્યા [નિષ્કળ]-

લાવાર્થપાઠ-સામાયિક પારવાનું સૂત્ર.

આ નવમા સામાયિકવ્રતના પાંચ અતિચાર જોય છે પણ ઉપાદેય નથી; તે જેમકે:-મનોદુષ્ટપ્રણિધાન, વાગ્દુષ્ટપ્રણિધાન, કાયદુષ્ટપ્રણિધાન, સામાયિક-વિસ્મૃતિ, સામાયિક-અનવસ્થિત-કરણ-આ પાંચ અતિચાર આશ્રયી લાગેલા દોષો નિષ્કળ થાઓ.

સામાયિકવ્રતને સમ્યક્ પ્રકારે ન સ્પશ્યું હોય, ન પાળ્યું હોય, ન પાર ઉતાર્યું હોય, ન પ્રશસ્ત્ય હોય, ન શોભાવ્યું હોય, ન આરાધ્યું હોય અને વીતરાગદેવની આજ્ઞા મુજબ અનુપાલન ન કર્યું હોય તે સંબંધી મારા દોષ નિષ્કળ થાઓ.

→❖: સમાપ્ત :❖←

સામાયિક આદરવાનો વિધિ.

પ્રથમ ભૂમિ, કટાસન (પાથરણ), ગુચ્છો, મુહપતી (મુખવચ્ચિકા) આદિ જોઇ લેવાં; પછી ભૂમિનું ચતુર્પૂર્વક પ્રમાર્જન કરી પાથરણું પાથરવું; પછી આસનથી જરા પાછળ અને સાધુ-સાધ્વી મહારાજ [સાધુ-સાધ્વી મહારાજનો યોગ ન હોય તો પૂર્વ તથા ઉત્તર દિશા] તરફ મુખ રાખી બેઠે હાથ જોડી ઉભા રહેવું. ત્યારબાદ પ્રથમ પાઠ ' નમુસ્કાર સૂત્ર ' થી ચોથા પાઠ ' તરસ ઉત્તરી સૂત્ર ' સુધીના પાઠો બોલવા; ત્યારબાદ ' ઇરિયાવહિયં સૂત્ર ' પાઠથી કાયોત્સર્ગ કરવો. તે પૂર્ણ થયા પછી ' નમો અરિહંતાય ' મનમાં તથા પ્રકટ બોલી કાયોત્સર્ગ પાડવો, તે પછી ' લોગરસ સૂત્રથી ' તીર્થંકર પ્રભુઓનું સ્તવન કરવું; પછી ગુરુમહારાજ [હાજર ન હોય તો શ્રીસીમંધર પ્રભુ] ને સવિનય પંચાંગ પૂર્વક નમસ્કાર કરી ' કરેમિ ભતે ! ' પાઠ બોલવો. આ પાઠમાં જ્યાં ' જવનિયમ ' શબ્દ છે ત્યાં જેટલાં સામાયિક કરવાં હોય તેટલાંતો કાળ મનમાં ચિંતવી લેવો. પછી આસન ઉપર બેસી કાપો ઢીંચણુ ઉમેા રાખી અને જમણેા પગ જમીનપર ઉધેા ઝાપી ડાબા પગના ગોઠણુ ઉપર બે હાથ જોડી અંગળી મસ્તકે અડકાડીને ' નમુત્યુ ણ્ ' સૂત્ર ત્રણ વાર [તે પાઠમાં સૂચવ્યા પ્રમાણે] બોલવું. આવી રીતે સામાયિક બંધાય અને સામાયિકીકાળ નિર્ગમન કરવાને પ્રસ્તાવનામાં સૂચનાઓ આપેલી છે તે જાણવી. અને તે પ્રમાણે અનુસરવું.

સામાયિક પારવાનો વિધિ.

સામાયિકનો કાળ પૂર્ણ થયે પ્રથમની માફક પહેલાં ' નમુસ્કારસૂત્ર ' થી ' તરસ ઉત્તરી સૂત્ર ' સુધી બોલવું. પછી ' ઇરિયાવહિયં સૂત્ર ' થી કાયોત્સર્ગ કરવો; ત્યારપછી ' લોગરસ સૂત્ર ' થી પ્રભુના ગુણગીતન કરવા; ત્યારબાદ આડમો ' સામાયિક પારવાનું સૂત્ર ' એ પાઠ કહેવો; પછી પ્રથમની માફક આસને બેસી ' નમુત્યુ ણ્ સૂત્ર ' ત્રણ વખત બોલવું; છેવટે ત્રણ વખત ' નમુસ્કાર સૂત્ર ' થી કાયોત્સર્ગ કરવો. આ પ્રમાણે વિધિ પૂર્ણ કર્યા પછી સામાયિક વ્રતમાથી છૂટા થવાય છે.

પરિશિષ્ટ.

વન્દનાના ત્રીશ દોષ.

- અણાદિયં ચ થદ્ધં ચ, પૈવિદ્ધં પૌરિપિદ્ધિયં ।
 ટોલેગદ્ અંકુસં ચેવ, તદ્દા કંચ્છભરિગિયં ॥ ૧ ॥
- મેચ્છુવત્તં મણસા, પૈવટ્ટં તદ્દ ચ વેદર્યાવદ્ધં ।
 મૈયસા ચેવ મૈયતં મિત્તી-ગાર્વ-કારેણં ॥ ૨ ॥
- તેણિયં^{૧૬} પૈદ્ધિણિયં ચેવ, રુદ્ધં તજ્ઞિયમેવ ચ ।
 સંદં ચ રૂદ્ધિલિયં ચેવ, તદ્દા વિપ્પેલિઝંચિયં ॥ ૩ ॥
- વિદ્ધેમવિદ્ધં ચ તદ્દા, સિંગં^{૨૪} ચ કેર-મોર્યેણં ।
 આલિદ્ધંમણાલિદ્ધં, ઝેણં ઉત્તરેંચૂલિયં ॥ ૪ ॥
- મૈયં ચ ઢઢૂરં ચેવ, ચુંદિલિયં અપચ્છિમં ।
 વત્તીસદોસપરિસુદ્ધં, કિઙ્કમ્મં પવંજણ ॥ ૫ ॥

૧. અનાદતદોષ—અનાદરૂપણે સંભ્રાંત થઈ વન્દના કરવી તે.
૨. સ્તબ્ધદોષ—જાતિ વગેરેથી અભિમાન રાખી અથવા દ્રવ્ય ભાવાદિક ચોભંગીથી સ્તબ્ધ થઈ વંદના કરવી તે.
૩. પ્રવિદ્ધદોષ—વન્દન કરતાં વ્યવસ્થિત રહિત હોય અને વન્દન છોડી જ્યાં ત્યાં ચાલતો થાય.
૪. પરિપિંડિતદોષ—આચાર્ય, ઉપાધ્યાય વગેરે સર્વ સાધુઓને પૃથક્ પૃથક્ નહિ વાંદતાં એક જ વાંદણે વાંદે તે; અથવા સૂત્રાક્ષરોને રૂપરૂ અને શુદ્ધ નહિ ઉચ્ચારતાં ઉતાવળે ભેગાં બોલે તથા હાથ પગ વગેરેને અલગ ન રાખતાં સાથળ ઉપર હાથ રાખી પગ અને હાથને ભેગાં કરી વંદન કરવું તે.

૫. ટોલગતિદોષ—પાછો જાય, સામે આવે, આ પ્રમાણે તીકની જેમ ઉછળતાં વાંદવું તે.
૬. અંકુશદોષ—જેમ અંકુશવડે હાથીને ઝુકારાય છે તેમ શિષ્ય, ઉભા રહેલ, સૂતેલ અથવા કોઈ અન્ય કાર્યમાં યુધ્ધાચેલ યુરુમહારાજના કપડાને, ચોલપટ્ટને અથવા હાથને અવગણ્યા પૂર્વક ખેંચી વંદન દેવા માટે યુરુ, આચાર્યને આસન ઉપર ખેસાડી વંદન કરે તે.
૭. કમ્પરિગિતદોષ—જે તિલ્લિવન્યરાણે જં કિંચિ મિષ્ટ્વાણ ઈત્યાદિ સૂત્ર ઉચ્ચારતાં ઉભો રહ્યો થકો, અથવા બહોકાયં કાય ઈત્યાદિ સૂત્ર ઉચ્ચારતાં ખેડેલો થકો કાચ્ચાની જેમ આગળ અથવા પાછળ કાંઈક ખસા કરી વંદન કરે તે.
૮. મત્સ્યોદ્ગતનદોષ—જે ઉડતો અથવા ખેસતો જળમાં રહેલા માછલાંની જેમ અસ્થિર બની વંદન કરે; અથવા આચાર્ય યા યુરુ મહારાજને વંદન કરી તેમની સમીપમાં જ વંદન યોગ્ય ખેડેલા ખીજ સાધુને વંદન કરવાની પ્રજ્ઞાવાળો થઈ ખેડો ખેડો જ માછલાની જેમ જલદી શરીર સરકાવી જઈ વાંદે તે.
૯. મનઃપ્રદુષ્ટદોષ—સ્વાગ્રિત કે પરાગ્રિત કારણોને લીધે દ્વેષયુક્ત મનવાળો થઈ વાંદે તે,
૧૦. વેદિકામદ્વદોષ—૧. બન્ને દીંચણુ ઉપર હાથ રાખી, ૨. બન્ને દીંચણુની નીચે હાથ રાખી, ૩. બે દીંચણુની પડખે હાથ રાખી, ૪. કાબા અથવા જમણા દીંચણુને બન્ને હાથની વચ્ચે રાખી અથવા ૫. ખોળામાં હાથ રાખી વાંદે તે.
૧૧. ભયદોષ—જે વંદન કરીશ નહિ તો મૃત્યુ બહાર કાઢી મૃકશે અથવા આક્રોશ કરશે ઇત્યાદિ ભયથી વંદન કરે તે.
૧૨. ભગ્નંતદોષ—આચાર્ય હમેશાં મારે અનુકૂળ રહે છે, વળી આગળ ઉપર પણ વિદ્યા-મંત્રાદિ શીખવશે, જરૂરી પ્રસંગે કામ લાગશે માટે ‘ આચાર્યને વંદન કરું ’ એ પ્રમાણે વિચારી ‘ ભગવંત ! આપને અમે વંદન કરીએ છીએ ’ એ પ્રમાણે બોલી આચાર્ય ઉપર સપાકું ચઢાવવા માટે વંદન કરે તે.

૧૩. મૈત્રીદોષ—આચાર્યને વાંદુ તો મૈત્રી બંધાય. આ પ્રમાણે મિત્રતા કરવા માટે વાંદે, યા જેને વાંદુ છું તેની સાથે પૂર્વની મિત્રાઇ છે એવી શ્રુતિથી વાંદે.
૧૪. ગૌરવદોષ—‘ હું સામાન્યારોમાં કુશળ છું ’ ‘ વિનયવાન છું ’ એ પ્રમાણે સર્વ જાણે એવા અભિપ્રાયથી પોતાનું ગૌરવ વધારવા માટે વિધિપૂર્વક વાંદે તે.
૧૫. કારણદોષ—જ્ઞાનદર્શનાદિ કારણ સિવાય ખીજાં વસ્ત્ર, પાત્ર, કંબલાદિ આ લોકના સાધનની ઇચ્છાથી વંદન કરે તે.
૧૬. સ્તૈન્ય દોષ—‘ આ અતિ વિદ્વાન છતાં ખીજાને કેમ વંદન કરે છે. ’ એ પ્રમાણે પોતાની લઘુતા થવાની ખીજીથી ચોરની જેમ ખીજાઓની દષ્ટિ ચૂકાવી વાંદે તે.
૧૭. પ્રત્યનીક દોષ—આહાર અથવા નિર્હાર સમયે અનવસરે શત્રુ-પણે વાંદે તે.
૧૮. રુષ્ટ દોષ—ક્રોધથી ધમધમી રહ્યો છતો જે વંદન કરે તે.
૧૯. તર્જીત દોષ—વાંદવાથી પ્રસન્ન થતા નથી, નહિ વાંદવાથી ક્રોધ કરતા નથી, તો સારા નરસાતું જ્ઞાન ક્યાં છે એ પ્રમાણે તર્જના કરતો વાંદે, અથવા ‘ લોકો દેખતાં મારી પાસે વંદન કરાવે છે પણ એકલો હોષ્ટક ત્યારે જોઈ લઈશ ’ એવો અભિપ્રાય રાખી મસ્તક, આંગળી કે ભૂકુટિથી તર્જના કરતો વાંદે તે.
૨૦. શઠદોષ—વિધિપૂર્વક વંદન કરવાથી આવકોનો મારા ઉપર વિશ્વાસ બેસશે એવા અભિપ્રાયથી આંતરિક બાવરહિત કપટથી વંદન કરે તે.
૨૧. હીલિત દોષ—હે આચાર્ય ! હે ગુરુ મહારાજ ! તમને વાંદવાથી શું ફળ થાય ઈત્યાદિ હાંસી સહિત હેલના પૂર્વક વંદન કરવું તે.
૨૨. વિપરિકુચિત દોષ—થોડું વંદન કરી દેશકથા વગેરે વિકથા કરવી તે.
૨૩. દૃષ્ટાદૃષ્ટ દોષ—કોઈ વંદન કરનારનો આંતરો હોય અથવા અંધારામાં કોઈ ન દેખી શકે તેવું હોય ત્યારે વાંદે નહિ. પરંતુ આંતરો તેમજ અંધકાર ન હોય ત્યારે વાંદે.

૨૪. ઝૂંગ દોષ—‘ મહોકાશં કાય ધત્યાદિ આવર્ત યોજતાં લલાટનો મધ્ય ભાગ સ્પર્શવો જોઈએ તેમ ન કરતાં કાળા યા જમણા પડખાનો સ્પર્શ કરે તે.

૨૫. કર દોષ—ભાવપૂર્વક વંદન ન આપતાં રાખને અપાતા કરની જેમ અરિહંતનો કર માની વંદન કરે પણ કર્મનિર્જરા માટે ન વાંદે તે.

૨૬. મોચન દોષ—‘ ગુરુને વંદન કર્યા વિના છૂટકો નથી; કયારે આ વેઠથી છૂટશું ’ એવી ચિંતવના કરતાં વંદન કરે તે.

૨૭. આશ્લિષ્ટાનાશ્લિષ્ટ દોષ—૧. આવર્ત યોજતાં હાથ ગુરુ-ચરણ અને લલાટને સ્પર્શે, ૨. ગુરુ-ચરણને હાથ સ્પર્શે પણ લલાટ ન સ્પર્શે, ૩. ગુરુ-ચરણને હાથ ન સ્પર્શે પણ લલાટને હાથ સ્પર્શે ૪. ગુરુચરણ અને લલાટ બંનેને હાથ ન સ્પર્શે—આ ચાર ભાગામાં પ્રથમ ભાગો શુદ્ધ છે તેવી રીતે ન વાંદે તે.

૨૮. ન્યૂન દોષ—આવશ્યકાદિ પાઠ ઓછા કહેતાં યા ઉતાવળથી વંદન કરે.

૨૯. ઉત્તરચૂલિકા દોષ—વાંદણું દષ્ટ મોટા સાદે મત્ચણ વંદામિ કહે તે.

૩૦. મૂક દોષ—મૂંગાની જેમ આવર્ત આલાપાદિ નહિ ઉચ્ચારતાં વાંદે તે.

૩૧. ઠૂંટર દોષ—વંદન સૂત્રને મોટા સ્વરે ઉચ્ચારી વંદન કરે તે.

૩૨. ચુડલિક દોષ—ઠીંખાડિયાની પેઠે રજોહરણને છેડે ગ્રહણ કરી રજોહરણને ભગાડતાં થકા વંદન કરે તે.

વંદન કરતાં ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે રખેને દોષ થઇ જાય. માટે કર્મનિર્જરા અર્થે વિધિપૂર્વક તથા ભાવપૂર્વક વંદન કરવું.

કાર્યોત્સર્ગના ઓગણીશ દોષ.

ઘોરેગ લયો ય સંમે, કુંઢે મોલે ય સંચરિ વંદુ નિયંઢે ।

જંતુત્તર થયે ડહિં, સંજઈ સંલિયે ય વાર્યસે કૈવિઢે ॥ ૧ ॥

સીસોકંપિય મૂર્દ, અંગુલિમુહાહ વારુણી પેહા ।

एय कावस्सग्गे, हवन्ति दोसा एगुणवीसं ॥ २ ॥

૧. ઘોટક દોષ—કાયોત્સર્ગ કરતાં ઘોડાની પેઠે એક જ પગ જરા ઊંચો રાખીને ઉભા રહેવું તે.
૨. લતાદોષ—અધિક પવનના યોગથી કંપતી વેલીની જેમ કાયોત્સર્ગમાં શરીરને કંપાવવું તે.
૩. સ્તંભ દોષ—ધાંભલા કે ભીંતને અડેલીને કાયોત્સર્ગ કરવો તે.
૪. માલ દોષ—ઉપરના માળને મસ્તક ટેકાવીને કાયોત્સર્ગ કરવો તે.
૫. શાખરી દોષ—વજ્ર રહિત બીલડી માફક બે હાથ પોતાના ગુભ્ર પ્રદેશ પર રાખી કાયોત્સર્ગ કરવો તે.
૬. વધૂ દોષ—તવ પરશ્ચિયત વહુની જેમ નીચું માથું રાખી કાયોત્સર્ગ કરવો તે. આ દોષ આંવકાને ન હોય.
૭. નિગડ દોષ—ખેડી ધાલ્યાની પેઠે પગ પહોળા કરવા યા ભેગા કરવા પશુ જિનમુદ્દામાં જોટલું અંતર કહ્યું છે તેટલું નહિ રાખીને કાયોત્સર્ગ કરવો તે.
૮. લંબોત્તર દોષ—નાભિથી વિશેષ ઉપર અને જનુથી વિશેષ નીચે સુધી ચોલપટ્ટ પહેરી કાયોત્સર્ગ કરે તે. ખરી રીતે નાભિયા ચાર આંગળ ઊંચે અને જનુથી ચાર આંગળ નીચે સુધી ચોલપટ્ટ પહેરવું કહ્યું છે. આ દોષ સ્ત્રી વર્ગને ન હોય.
૯. સ્તંભ દોષ—ડાંસ, મચ્છર, આદિના કાચથી અથવા અગ્નિજ્વળાં પોતાના ચોલપટ્ટથી હૃદયને ઢાંકીને કાયોત્સર્ગ કરવો તે. આ દોષ સ્ત્રી વર્ગને લાગુ પડતો નથી.
૧૦. ઊંઘી દોષ—તેના બે ભેદ:-૧ બાહ્યશક્ટોર્ધ્વકા દોષ-પગની બન્ને પાનીઓ મેળવીને અને આગલા બન્ને પગના ફૂણા મોકળા રાખીને કાયોત્સર્ગ કરે તે. ૨ અભ્યંતર શક્ટોર્ધ્વકા દોષ-બન્ને પગના આગલા ફૂણા સાથે મેળવીને તથા પાછલી પાનીઓ મોકળા રાખીને કાયોત્સર્ગ કરે તે.
૧૧. સંયતિ દોષ—કપડાને બન્ને ખભાઓ પર ઢાંકીને સાધ્વીની પેઠે

કાયોત્સર્ગ કરે તે; આથી જમણો ખભો ઉપાડે રાખવો જોઈએ તે રહેતો નથી, આ દોષ સ્ત્રી વર્ગને હોય નહિ.

૧૨. ખડ્દીન દોષ—રજોદરણને પોતાના શરીરથી અગાડીના ભાગમાં હાથમાં ધારણ કરીને કાયોત્સર્ગ કરવો તે અથવા ચાકી ગયેલા થોડાની પેઠે માથું જીંચું, નીચું કર્યા કરતાં કાયોત્સર્ગ કરવો તે.

૧૩. વાયસ દોષ—કાગડાની પેઠે અંચળ ચિતવાળા ચાંદને પોતાની દષ્ટિ કાયોત્સર્ગમાં ચોતરફ ફેરવ્યા કરવી તે.

૧૪. કપિત્થ દોષ—ચોલપટ જમીનને અડકતો રહેશે તો જૂ, માઠક ભરાઈ રહેશે એવા ભયથી ચોલપટ સંકેતીને કાયોત્સર્ગ કરે તે; અથવા ભરના ભયથી કાડાની પેઠે ચોલપટનો જોટો કરી બે પગ વચ્ચે રાખવો તે.

૧૫. શીર્ષાત્કંપિત દોષ—જેમ કાંઈને યજ્ઞ અથવા ભૂત વળગ્યો હોય તેની પેઠે મસ્તક ધ્રુણાવતો થકો કાયોત્સર્ગ કરે તે.

૧૬. મૂક દોષ—બોકડાની પેઠે અથવા છેદાતી વનરપતિની પેઠે જે હુંકાર શબ્દ કરતો થકો કાયોત્સર્ગ કરે તે; મૂંગાની પેઠે હું હું કાયોત્સર્ગમાં કરે તે.

૧૭. અંગુલીભ્રમુહા દોષ—કાયોત્સર્ગમાં આલાવા ગણવા માટે આંગળીઓની અળવળ કરવી અથવા કંઈક કાચું ચીંચવા માટે ભ્રમર અથવા ચક્ષુ આદિને ભ્રામવી સંજ્ઞા કરવી તે.

૧૮. વારણી દોષ—જેમ મદિરા બૂડબૂડાટ કરે તેમ કાયોત્સર્ગમાં રહ્યો થકો અબ્યક્તપણે બૂડબૂડાટ શબ્દ કરે તે.

૧૯. ત્રેક્ષાદોષ—ચાનરની પેઠે બન્ને હોઠ હલાવતાં થકો કાયોત્સર્ગ કરે તે.

સામાયિકના બત્રીસ દોષ.

મનના દસ, વચનના દસ અને કાયાના બાર દોષ મળીને બત્રીસ દોષ થાય છે. તે બધાવાથી મન સાવધાન રહે છે.

મનના દશ દોષ.

અવિવેક જસો કિત્તી, લાભત્વી ગઘ્વ મય નિચાણત્થી ।

સંસય રોસ અવિણ્ણ, અબદ્ધમાણ એ દોસા મણિયઘ્વા ॥

૧. અવિવેક દોષ—સામાયિકનું સ્વરૂપ નહિ જાણવાથી એમ વિચારે કે સામાયિકથી શું ફળ થવાનું હતું? આથી કોણ તરફ દોરે? એવા વિકલ્પ કરવા તે. શૈલિ જાણ્યા વિના સામાયિક કરવું તે.
૨. યશોવાંછા દોષ—સામાયિક કરીશ તો ભોડો મારી વાહ વાહ બોલશે, એવી ઇચ્છાથી સામાયિક કરવું તે.
૩. લાભવાંછા દોષ—ધન આદિના લાભની ઇચ્છાથી સામાયિક કરવું તે.
૪. ગર્વદોષ—સામાયિક કરવાથી ભોડો મને કેવો ધર્મી કહે છે અને હું સામાયિક પણ તેવુંજ કરું છું એવો ગર્વ—અહંકાર રાખી સામાયિક કરવું તે.
૫. ભયદોષ—રાજ્યાદિના અપરાધના ભયથી સામાયિક કરવું તે; અથવા હું આવક કુળમાં જન્મ્યો છું, મને ભોડો મોટો કહે છે, માન આપે છે અને જો સામાયિક નહિ કરું તો ભોડો બોલશે કે હું એટલું પણ કરતો નથી; આથી રજે નિંદા યામ એ ભયથી સામાયિક કરવું તે.
૬. નિદાન દોષ—સામાયિક કરી તેના ફળ તરીકે ધન, સ્ત્રી, પુત્ર, જમણ, પ્રભાવના વગેરે મળવાની ઇચ્છા કરવી તે.
૭. સંશય દોષ—સામાયિકના ફળ પ્રત્યે સંદેહ રાખી સામાયિક કરવું તે.
૮. રોષ દોષ—કોઈ કારણથી ક્રોધ, માન, માયા, લોભમાં વૃત્તિ રાખી સામાયિક કરવું તે.
૯. અવિનય દોષ—સામાયિકમાં દેવ, ગુરુ અને ધર્મની આશ્વાસના કરવી તે.
૧૦. અબદ્ધમાન દોષ—અક્રિતભાવ અને હિમંગરહિત સામાયિક કરવું તે.

વચનના દશ દોષ.

કુવચણ સહસાકારે, સર્વદ સંલેખ કલહં ચ ।

વિગદા વિહાસોઽસુદ્ધં, નિરવેક્ષો મુણમુણા કોસ દસ ॥

૧. કુવચન દોષ—સામાયિકમાં કુવચન-કુત્સિત વચન બોલે તે.
૨. સહસાકાર દોષ—સાદસથી વગર વિચારે એકાએક વચન બોલે તે.
૩. સ્વચ્છંદદોષ—સામાયિકમાં રાગ ઉત્પન્ન કરે તેવા સાંસારિક ગીત, ગાયનાદિ ગાય તે.
૪. સંદેષદોષ—સૂત્રના પાઠ બાદિ ટુંકામાં બોલી જવા, મથાર્થ ન બોલવા તે.
૫. કલહદોષ—સામાયિકમાં કોઈ સાથે ક્લેશ કરવો તે.
૬. વિકથાદોષ—ઋકથા, દેશકથા, રાજકથા, ભક્તકથા, આ ચાર પ્રકારની વિકથામાંથી કોઈ પણ વિકથા સામાયિકમાં કરવી તે.
૭. હાસ્યદોષ—સામાયિકમાં હાસ્ય, હાંસી કરવાં તે.
૮. અશુદ્ધદોષ—સામાયિકમાં સૂત્ર મઠબકથી, ઉતાવળથી અશુદ્ધ બોલે તે.
૯. નિરપેક્ષાદોષ—સામાયિકમાં ઉપયોગ વિના બોલે તે.
૧૦. અમુખદોષ—સામાયિકમાં સૂત્ર સ્પષ્ટ ઉચ્ચાર્યા વિના યુક્ત-યુક્ત બોલે તે.

કાયાના બાર દોષ.

કુભાસણં ચલાસણં ચલાદિદ્દી, સાવજ્જકિરિયા-લંબણાકુંચણપસારણં ।

આલસ મોહણ મલ વિમાસણં, નિદા વેયાવચ્ચ સિ ચારસ કાયદોસા ॥

÷ સામાયિકમાં અવગતિને સત્કાર દેવો-એવો અર્થ પણ નેવામાં આવે છે.

+ કોઈ જગ્યાએ નિરપેક્ષા દોષના બદલે અસદાસેષદોષ નેવામાં આવે છે અને તેનો અર્થ ‘બીજાને ખોટો ભાધ આપવો તે’ થાય છે.

* અમનઅમનદોષ—આ રથળે આ પાઠ પણ નેવામાં આવે છે અને તેનો અર્થ ‘જવા આવવાની સામાયિકમાં ‘આજ્ઞા’ આપવી તે-એમ કરે છે.

૧. કુઆસનદોષ—સામાયિકમાં અયોગ્ય આસનથી બેસે. એટલે કે પગ પર પગ ચઢાવી બેસે; પગ લાંબા કરીને બેસે, ઇંત્યાદિ અભિ-માનવાળા આસનથી બેસે તે.
૨. ચલાસનદોષ—સામાયિકમાં સ્થિર આસન ન રાખે. [ફેંક્યા કરે.
૩. ચલદૃષ્ટિદોષ—સામાયિકમાં દૃષ્ટિને સ્થિર ન રાખે, આમતેમ
૪. સાવધક્રિયાદોષ—સામાયિકમાં શરીરથી કંઈ પાપ ક્રિયા કરે; ધરતી દેખરેખ રાખે; કાંઈ સાંસારિક કામ માટે સંચા કરવી તે.
૫. આલંબનદોષ—સામાયિકમાં જીતાદિને અટકીને બેસે, આથી ત્યાં બેઠેલા જનું નાશ થાય અને તેની સાથે પ્રભાદ થાય.
૬. આકુચનપ્રસારણદોષ—સામાયિકમાં વિના પ્રયોજને હાથ, પગ, દેહને સંકોચે અથવા પસારે તે.
૭. આલસ્યદોષ—સામાયિકમાં અંગ મરડે; આળસ કરે તે.
૮. મોહનદોષ—સામાયિકમાં હાથ પગના ટાયકા ફેડે ચા ફેડાવે તે.
૯. મલદોષ—સામાયિકમાં શરીર ઉપરનો મેલ ઉતારે તે.
૧૦. વિમાસણદોષ—સામાયિકમાં ગળામાં, ગાલે, કપાળે કે લમણે હાથ રાખી દિલગીરીથી બેસે તે. વિના પૂંજ્યે ખરજ ખણે ચા વિના પૂંજ્યે હાલે ચાલે—એ અર્થ પશુ જોવામાં આવે છે તે.
૧૧. નિદ્રાદોષ—સામાયિકમાં ઊંધ લે, ઝોઠા ખાય તે.
૧૨. નવૈયાવૃત્ત્યદોષ—સામાયિકમાં કારણ વિના અન્ય પાસે સેવા કરાવે તે.

इतिशुभम् ।

शिवमस्तु सर्वजगतः, परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः

दोषाः प्रयान्तु नारां, सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १ ॥

सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं, सर्वकल्याणकारणम् ।

प्रधानं सर्वधर्माणां, जैनं जयति शासनम् ॥ २ ॥

+ જોઈ જગ્યાએ 'ક'પન દોષ' આ પાઠ જોવામાં આવે છે. તેનો અર્થ સ્વાધ્યાય કરતાં હાલે ચાલે. શીત-ઉષ્ણની પ્રવલતાના કારણે કંપે અને સર્વ શરીરને વઆદિથી ઢાંકે ચા સર્વથા હધાડી નાંખે તે.

ક્ષમાપના.

હે ભગવન્ !' હું બહુ બૂલી ગયો,
 મેં તમારા અમૂલ્ય વચનોને
 લક્ષમાં લીધાં નહીં.
 તમારાં કહેલાં અનુપમ તત્ત્વોને
 મેં વિચાર કર્યો નહીં.
 તમારા પ્રણીત કરેલા
 ઉત્તમ શીળને સેવ્યું નહીં.
 તમારા કહેલાં દયા, શાંતિ
 ક્ષમા અને પવિત્રતા
 મેં યોગ્યતા નહીં.
 હે ભગવન્ !' હું બૂલ્યો,
 આથલ્યો, રજલ્યો
 અને અનંત સંસારની
 વિટખણમાં પડ્યો છું.
 હું પાપી છું, હું બહુ મદોન્મત્ત
 અને કર્મ રજથી કરીને મલીન છું.
 હે પરમાત્મા !' તમારાં કહેલાં તત્ત્વો વિના
 મારો મોક્ષ નથી.
 હું નિરંતર પ્રપંચમાં પડ્યો છું.
 અજ્ઞાનથી અંધ થયો છું.
 મારામાં વિવેકશક્તિ નથી,
 અને હું મૂઢ છું, નિરાશ્રિત છું, અનાથ છું.
 નિરાગી પરમાત્મા !' હવે હું તમારું,
 તમારા ધર્મનું અને તમારા મુનિનું શરણુ ગ્રહું છું.

મારા અપરાધ' ક્ષય થઈ'
 હું તે સર્વ' પાપથી મુક્ત થઈ,'
 એ મારી' અભિલાષા છે.
 આગળ કરેલાં' પાપોનો હું હવે'
 પશ્ચાત્તાપ કરું છું.'
 જેમ જેમ' હું સૂક્ષ્મ વિચારથી' ઉઠો ઉતરું છું,
 તેમ તેમ' તમારા તત્ત્વના' અમત્કારો'
 મારા સ્વરૂપનો' પ્રકાશ કરે છે.
 તમે નિરાગી,' નિર્વિકારી' સમ્યક્દાનંદ સ્વરૂપ'
 સહબંધી,' અનંતજ્ઞાની,'
 અનંતદર્શી' અને ત્રૈલોક્ય પ્રકાશક છો.
 હું માત્ર મારા' હિતને અર્થે'
 તમારી સાક્ષીએ' ક્ષમા આહું છું.'
 એક પળ પણ' તમારા કહેલાં'
 તત્ત્વની' શંકા ન થાય;
 તમારા કહેલા' રસ્તામાં' અહોરાત્ર' હું રહું;
 એજ મારી' આકાંક્ષા અને વૃત્તિ' થાઓ.
 હે સર્વજ્ઞ ભગવન્ !' તમને હું' વિશેષ શું કહું ?'
 તમારાથી' કંઈ અબજુનથી.'
 માત્ર પશ્ચાત્તાપથી' હું કર્મજન્ય'
 પાપની' ક્ષમા ઇચ્છું છું'.

ૐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

ઉત્તમ ગૃહસ્થ.

સંસારમાં રહ્યા છતાં પણ ઉત્તમ શ્રાવકો ગૃહાશ્રમથી ,આત્મસાધનને સાધે છે. તેઓનો ગૃહાશ્રમ પણ વખણાય છે.

તે ઉત્તમ પ્રરુષ સામાયિક, ક્ષમાપના, ચક્રિવિહાર-પ્રત્યાખ્યાન ઇત્યાદિ યમ નિયમને સેવે છે.

પરપત્ની બાણી માતા-બહેનની દૃષ્ટિ રાખે છે.

સત્પાત્રે યથાશક્તિ દાન દે છે.

શ્રાંત, મધુરી અને કામળ બાષા બોલે છે.

સત્શાસ્ત્રનું મનન કરે છે.

બને ત્યાં સુધી ઉપજીવિકામાં પણ માયા, કપટ ઇત્યાદિ કરતો નથી.

ઝી, પુત્ર, માતા, પિતા મુનિ અને ગુરુ-એ સર્વને યથાયોગ્ય સન્માન આપે છે.

માખાપને ધર્મનો બોધ આપે છે.

યત્નાથી ધરતી સ્વચ્છતા, રાંધણું-સીંધણું, શયન ઇત્યાદિ રખાવે છે.

પોતે વિચક્ષણતાથી વર્તી ઝી, પુત્રને વિનયી અને ધર્મી કરે છે.

કુટુંબમાં સંપત્તિ વૃદ્ધિ કરે છે.

આવેલા અતિથિનું યથાયોગ્ય સન્માન કરે છે.

યાચકને ક્ષુધાતુર રાખતો નથી.

સત્પુરુષોનો સમાગમ અને તેઓનો બોધ ધારણ કરે છે.

સમર્થાદ અને સંતોષયુક્ત નિરંતર વર્તે છે.

જે યથાશક્તિ જ્ઞાનસંચય ધરમાં રાખે છે.

અદ્ય આરંભથી જે બ્યવહાર ચલાવે છે.

આવો ગૃહસ્થાવાસ ઉત્તમ ગતિનું કારણ થાય એમ જ્ઞાનીઓ કહે છે.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

અંત્ય મંગળ.

બૃહન્તો મજ્જલં મે સ્યુઃ, સિદ્ધાશ્ચ મમ મજ્જલમ્ ।

સાવલો મજ્જલં સમ્યગ્, જૈનો ધર્મશ્ચ મજ્જલમ્ ॥

શ્રી સામાયિક સૂત્ર

[શબ્દાર્થ, ભાવાર્થ, સંસ્કૃત
છાયા સહિત]

સ્થાનકવાસી સમાજમાં આજ
સુધી શ્રી સામાયિક સૂત્રની બધી
આવૃત્તિઓ બહાર પડેલી છે.
તેમાં આ આવૃત્તિ પ્રથમ સ્થાન
એ તેવી છે. દરેક જૈનશાળા
તેમજ અગ્રિય માધ્યમિક શિ-
ક્ષણ લેતા વિદ્યાર્થીઓ માટે આ
પુસ્તક ઉપયોગી છે. તેની ઉપ-
યોગીતા, અને સુંદર બાઈન્ડી-
ંગના પ્રમાણમાં કિંમત જુન છે.
કિં. ૦-૩-૦ પોસ્ટેજ અલગ.

ૐ
તૈયાર થાય છે.

સિરિસા માદ્ય સુત્ર

આ પુસ્તકમાં મૂળપાઠ, શ-
બ્દાર્થ, ભાવાર્થ, સંસ્કૃત છાયા
આવશે તે ઉપરાંત સામાયિકનું
સ્વરૂપ, દરેક સૂત્રના ઉપયોગી
શબ્દોનું રહસ્ય તથા દરેક પાઠનું
વિસ્તૃત વિવરણ આપવામાં આ-
વશે. જેથી આ પુસ્તક દરેક શિક્ષક
શિક્ષિકાઓને ઉપયોગી થશે.

મુદ્રિત જુન નક્કો રહી છે.
શ્રી સામાયિક પ્રતિકંબજ સૂત્ર.
[શબ્દાર્થ ભાવાર્થ વિવેચનસહ]
કિંમત રૂ. ૧ પોસ્ટેજ અલગ.

✧

શ્રી સામાયિક સૂત્ર

[મૂળપાઠ]

તથા

અનાનુપૂર્વી.

આ પુસ્તકમાં સામાયિક-
ના મૂળ પાઠ શુદ્ધ છપાયેલ
છે. સ્વાધ્યાય માટે ઉપયોગી
છે. વળી સાથે શ્રી અનાનુ-
પૂર્વી પણ આપેલ છે અને તેના
ભાંગના કોઠા આલુ પદ્ધતિથી
અલગ છે, તેથી દરેક સ્થાનક-
વાસી જૈને હમેશાં પાસે રાખવા
જેવું છે. પૃષ્ઠ ૩૬ છતાં કિંમત
ફક્ત એક આનો. પોસ્ટેજ અલગ.

બેટ મળતું પુસ્તક.

પૌષ્ઠ વિધિ પોસ્ટેજ ૧ આનો
પુસ્તકો મંગાવવાનું શિરનામુ-

ભાયાણી હરિલાલ

જીવરાજભાઈ કાપડિયા

ભાવનગર.

वीर सेवा मन्दिर

पुस्तकालय

काल न० २ मशाली

लेखक मशाली हीरालाल / (सं० १)

शीर्षक श्री सामाजिक सुख /

खण्ड १९८२ क्रम संख्या

पुस्तक

L

श्री सामाजिक सुख

पुस्तक । वापसी का